ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ

1884

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

[ΙΟΥΛΙΟΣ – ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6 – ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΦΡ. 8

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπόλιτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣΙ
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ἐπὶ τῆς Λεωφόρου Πανεπιστημίου, 39.
1884

Ἀριθ. 460 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΙΙ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς Λεωφ. Πανεπιστημίου 30. — Κυριακὴ 21 Ὀκτωβρίου 1884

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.

Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.]

Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.

Κ'

Ἄχ! ἀνεφώνησεν ἡ Μαρκέλλα μετὰ παρατεταμένης κραυγῆς δηλούσης ἀποτυχίαν καὶ δυσαρέστησιν.

Εἶχε ῥίψῃ τὴν καινουργῆ σφαῖράν της μετὰ δυνάμεως πέρα τοῦ δέοντος, καὶ ἡ σφαῖρα ὑπερβᾶσα τὸν τοῖχον τοῦ παρακειμένου κήπου κατέπεσεν ἐν αὐτῷ.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη εἶχεν ἀποφασίσῃ ἅπαξ διὰ παντὸς νὰ θεωρῇ ὡς βριαττικῶς ἀπολωλότα ὅσα παιγνίδια τῆς Μαρκέλλας ἔπιπτον ἐν τῷ κήπῳ καὶ οὐδέποτε ἔστελλε νὰ τὰ ζητήσῃ. Καὶ ὅμως συχνάκις τὰ παιγνίδια ἀνευρίσκοντο ἐν τῷ κηπαρίῳ τῆς κυρίας Ἑρμίνης· βεβαίως θὰ τὰ ἔρριπτέ τις ἐκ τοῦ παρακειμένου κήπου. Ὅπως δήποτε τοῦτο ἀκριβῶς ἤθελε καὶ ἡ κορασίς, ἀλλ' οὐχ ἧττον κινουμένη ὑπὸ περιεργίας ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν ὑποῖόν τι ἦτο τὸ μυστηριῶδες ἐκεῖνο καὶ εὐμενές ὄν, ὅπερ τῇ ἀπέστελλε τὰ παιγνίδιά της καὶ ἀπέφευγε τὰς εὐχαριστίας της. Τὸ ὂν τοῦτο βεβαίως θὰ ἐγίνωσκε τὴν ὥραν καθ' ἣν δὲν ἦτο ἡ Μαρκέλλα ἐν τῷ κήπῳ. Θὰ ἦτο βεβαίως ἄλλη τις καλὴ κυρία «μὲ τὰ *καπσαρά* της καὶ μὲ τὴν σκουφέττα της μὲ πολλὲς πολλὲς *ταντέλλες*», ὡς ἡ κυρία Ἑρμίνη, διότι ἡ Μαρκέλλα τοιοῦτόν τι ἐφαντάζετο τὸ ἰδεῶδες τοῦ εὐμενοῦς καὶ περιποιητικοῦ ἀνθρώπου.

Ἕτερον ἄχ! ἠχὼ τοῦ ἰδικοῦ της, ἀντήχησεν ὄπισθεν τοῦ τοίχου, ἀλλ' ἡ ἠχὼ αὕτη ἦτο ἠχὼ σκώπτουσα, καὶ παραχρῆμα ἡ σφαῖρα ῥιφθεῖσα ὑπὸ χειρὸς ἰσχυρᾶς, κατέπεσεν ἐπὶ τῆς ῥινὸς τῆς Μαρκέλλας, ἥτις τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἦτο ἐστραμμένη πρὸς τὰ ἄνω.

— Ἄχ! ἐπανέλαβεν ἡ αὐτὴ σκωπτικὴ φωνή, ἤδη πολὺ εὐκρινέστερον, καὶ ἡ Μαρκέλλα εἶδεν ἀνακύπτουσαν ὑπεράνω τῶν πυκνῶν φύλλων ἀγριαμπέλου καλυπτούσης τὴν ῥάχιν τοῦ μεσοτοίχου καὶ κρεμαμένης μέχρι τῆς βάσεως τοῦ ἀνδήρου τῆς κυρίας Ἑρμίνης, εἶδε κεφαλὴν παιδίου γελόεσσαν καὶ φιλοσκώμμονα, οὗ οἱ τεφρόχροι ὀφθαλμοὶ ἐξηκόντιζον ἀστραπὰς πονηρίας, τὸ δὲ στόμα ἐδείκνυε τοὺς ὀδόντας.

— Σὺ διασκεδάζεις καὶ μου ῥίχνεις τὰ παιγνίδιά σου 'ς τὸν κῆπόν μου; εἶπε τὸ στόμα αὐστηρῶς μορφάζον καὶ διαφεῦδον τοὺς ἐκ φαιδρότητος λάμποντας ὀφθαλμούς.

— Δέν το ἔκαμα ἐπίτηδες! ἐψέλλισεν ἡ Μαρκέλλα ἀμηχανοῦσα.

— Αὐτὸ δά μας ἔλειπε! εἶπε τὸ παιδίον μετ' ἀποδοκιμασίας.

Ἡ Μαρκέλλα ἠσθάνετο ἑαυτὴν τεταραγμένην, διότι ἀπὸ τοῦ χρόνου ἤδη τῶν κακῶν αὐτῆς ἡμερῶν εἶχε μέγαν φόβον πρὸς τὸ πράττειν τὸ κακόν. Ὕψωσε δειλοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν κεφαλὴν ἥτις ἐφαίνετο ἤδη ὑπεράνω μέλανος λαιμοδέτου, περιλαμπίου λευκοῦ, μαλλίνης κυανῆς βλούζης καὶ δύο χειρῶν ἐρυθρῶν στηριζομένων ἐπὶ τοῦ τοίχου. Τὸ παιδάριον συμπαθοῦν πρὸς τὸ συγκεχυμένον ἦθος τῆς κορασίδος ἀνεκάγχασε θορυβωδῶς καὶ εἶπε:

— Κουτό! δὲν εἶμαι κακὸ παιδί.

Ὁ λόγος οὗτος ἐνεθάρρυνε τὴν Μαρκέλλαν κινδυνεύουσαν ἤδη νὰ κλαύσῃ. Μειδιάσασα λοιπόν, ὀλίγον τι ὅμως συγκεχυμένη ἔθηκε, τὴν σφαῖράν της ἐπὶ τοῦ ἀφετῆρος καὶ διὰ μικρῶν κινήσεων ἀνέπαλλεν αὐτήν.

— Στάσου νὰ 'πᾶ νὰ φέρω καὶ τὸν δικό μου νὰ παίξωμε μαζί.

Καὶ ἡ μὲν κεφαλὴ ἐξηφανίσθη τάχιστα ὡς διὰ ταχυδακτυλουργικῆς τέχνης, ἡ δὲ Μαρκέλλα ἔμεινεν ἀμηχανοῦσα καὶ ἐρωτῶσα ἑαυτὴν ἐὰν ὤφειλε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκον, ἢ νὰ ἀναμείνῃ τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἀπροόπτου φίλου. Ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ σκεφθῇ ἐπὶ μακρόν, διότι αἴφνης σφαῖρα ὑπερμεγέθης διαβᾶσα τὸν τοῖχον ὡς βαρὺ πτηνὸν κατέπεσεν ἐπὶ τῆς ἄμμου πρὸ τῶν ποδῶν της.

— Ἁρπαξέ την, εἶπεν ἡ φωνὴ ὄπισθεν τοῦ τοίχου, καὶ στεῖλέ μου την πάλιν.

Ἡ κορασὶς δὲν ἀνέμεινε τὴν ἐπανάληψιν τῆς προτάσεως, καὶ ἀγὼν ὁμηρικὸς συνήφθη μεταξὺ τῶν δύο παικτῶν οἵτινες δὲν ἔβλεπον ἀλλήλους. Ἅπαξ δὲ ἡ σφαῖρα ἦλθε παρὰ τὴν Μαρκέλλαν κατάβρεκτος ἡ δὲ φωνὴ ἠκούσθη λέγουσα.

— Τὴν κακούργα! Τὴν ἔρριξε μέσ' 'ς τὴ στέρνα! Καλὰ ποὺ ψόφησαν τὰ κόκκινα ψάρια,

τὰ ἐψάρεψε ὁ γάτος τὴν περασμένη ἑβδομάδα. Ἔχε λιγάκι τὸ νοῦ σου, ἄκουσες;

— Μά, παρετήρησεν ἡ Μαρκέλλα, δὲν εἰξέρω ποῦ νὰ τὴν βίξω.

— Ἴσα, ἴσα αὐτὸ δὰ εἶνε νόστιμο. Ἔλα ἐμπρός, σοῦπ!

Ἡ Μαρκέλλα ἠσθάνετο ἤδη κατάκοπον τὸν βραχίονά της, ἀλλὰ ὁ συμπαίκτωρ ἦτο ἀκατάπονητος.

Αἴφνης ἐνεφανίσθη ἡ Τριανταφυλλιὰ ἐπὶ τῆς φλιᾶς τοῦ οἴκου καὶ ἔμεινεν ὡς ἀπολελιθωμένη βλέπουσα τὴν σφαῖραν διαβαίνουσαν τὸν τοῖχον καὶ πίπτουσαν ἐπὶ τοῦ ἀφετῆρος τῆς Μαρκέλλας. Ἐδέησε νὰ παρέλθῃ στιγμή τις ἵνα κατανοήσῃ ἡ καλὴ κάγαθὴ γυνὴ ὅτι ἡ σφαῖρα αὕτη δὲν ἔπτατο μόνη της. Εὐθὺς δὲ ὡς ἐνόησε τὸ πρᾶγμα, ἐκάλεσε τὴν Μαρκέλλαν ἥτις ἀνεσκίρτησε καὶ ἔστρεψε πρὸς αὐτὴν τὸ καταπάρφυρον ἐκ τοῦ ἀγῶνος πρόσωπόν της.

— Μὲ ποιὸν παίζεις; ἠρώτησεν ἡ Τριανταφυλλιά, καταπλαγεῖσα ἕνεκα τοῦ γεγονότος τούτου, ὅπερ οὐδὲν εἶχε τὸ προηγούμενον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ φιλησύχου βίου της.

— Δὲν εἰξέρω, ἀπεκρίθη ἡ κορασὶς παρατηροῦσα αὐτὴν διὰ τῶν ἀθῴων της ὀφθαλμῶν. Εἶδα ἕνα κεφάλι ἀπάνω 'ς τὸν τοῖχο. Μοῦ φαίνεται νὰ εἶνε κανένα μικρὸ παιδί, γιατὶ ἡ βλοῦζά του κουμπώνει 'ς τὸ πλάγι.

Ἡ συνοπτικὴ πως αὕτη περιγραφὴ συνεπληρώθη διὰ τῆς ἐμφανίσεως τῆς κεφαλῆς, ἥτις ἀνέδυσεν ὑπεράνω τῶν ἀγριαμπέλων καὶ εἶπε μετὰ σοβαρότητος:

— Ἐγὼ εἶμαι, Ἰούλιος Βρεῶ. Δέν με γνωρίζεις, κυρία Τριανταφυλλιά; Ἔχετε ἕνα κοριτσάκι 'ς τὸ σπίτι σας καὶ σὺ μοῦ το εἶχες κρυφό;

— Ἀ! σὺ εἶσαι, παλιόπαιδο; εἶπεν αἴφνης ἡ Τριανταφυλλιὰ φαιδρυνομένη. Ποῦ 'ξεφύτρωσες;

— Κύτταξ' ἐκεῖ! Καὶ τί κάνουν τάχα ὅταν εἶνε παύσεις; δὲν ἔρχονται 'ς τὸ σπίτι; Καὶ πῶς τὸ λένε τὸ κοριτσάκι σας;

— Μαρκέλλα, εἶπεν ἡ κορασὶς ἀναλαμβάνουσα θάρρος, διότι ἔβλεπεν ὅτι τὰ πράγματα ἐφαίνοντο ὅτι ἔμελλον νὰ διορθωθῶσι.

— Θὰ ἔδειχνες τὴν καλή σου ἀνατροφὴ ἂν ἐρχόσουν νὰ κάνῃς ἐπίσκεψι 'ς τὴν κυρίαν Ἑρμίνη. Αὐτὸ ἔπρεπε νὰ κάνῃς, νὰ ἀναβαίνῃς 'ς τοὺς τοίχους καὶ νὰ τρίβῃς τὰ ροῦχά σου.

— Ποιός το λέει! οὔτε τὰ ροῦχά μου τρίβω οὔτε ἀνεβαίνω 'ς τοὺς τοίχους, εἶπε τὸ παμπόνηρον παιδίον κλείον τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἔχω σκάλα.

Ἡ Μαρκέλλα ἀνεκάγασεν. Ἡ κεφαλὴ ἐξηφανίσθη ἐκ δευτέρου καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν τὸ κωδώνιον τῆς κιγκλιδωτῆς πύλης ἀντήχησε μετὰ μεγάλης βίας, ἱκανῆς νὰ σείσῃ ὅλην τὴν οἰκίαν.

— Χαρὰ 'ς τὴν ἀνατροφὴ ποὺ τὴν ἔχει ἡ λέρα! εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιὰ πορευομένη νὰ ἀνοίξῃ. Ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν της τὸ ἀείποτε σοβαρὸν οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἀγανάκτησιν ἐνέφαινεν.

Ἡ Μαρκέλλα εἶδεν εἰσερχόμενον παιδίον δωδεκαετές περίπου, ὑψηλὸν καὶ ῥωμαλέον· ἡ μορφή του ἦτο εὐγενὴς καὶ ροδόχρους καὶ διὰ τοῦτο ἐφαίνετο νεώτερον παρὰ τὴν ἀληθῆ ἡλικίαν του. Ἔλαβε τὴν χεῖρα τῆς Τριανταφυλλιᾶς καὶ τὴν ἔσεισε μετὰ δυνάμεως, καὶ ἐθώπευσε τὴν παρειὰν τῆς Μαρκέλλας μετὰ μεγίστης εὐστροφίας καὶ ἐλευθερίας, ὅπερ κατετάραξε τὴν κορασίδα. Ἔπειτα τὸ παιδίον κατηυθύνθη εἰς τὴν οἰκίαν συνοδευόμενον ὑπό τε τῆς θεραπαίνης καὶ τοῦ κορασίου. Διερχόμενον πρὸ τῆς χλόης ἀπέβλεψε πρόστὰ λευκάνθεμα καὶ εἶπε.

— Δὲ θὰ ἔχετε σκύλο· ὁ δικός μας παντοῦ σκάβει.

— Πρέπει νὰ τὸν ἔχετε δεμένο, εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιὰ μετὰ σοβαρότητος.

— Ποτέ! εἶπε ζωηρῶς ὁ Ἰούλιος. Ὁ ἀδελφός μου δὲ θέλει νὰ τὸν δέσωμε τὸ σκύλο του! αὐτὸς θέλει νὰ παραγεμίζῃ τὴς τρῦπες ὅπου σκάβει ὁ σκύλος—μὰ δὲν ξαναφυτρώνει πιὰ χορτάρι... Διακόψας δὲ τὸν λόγον καὶ στρεφόμενος πρὸς τὴν Μαρκέλλαν: Μὲ τοῦτο δὰ παίζεις; εἶπε μετὰ περιφρονήσεως, δεικνύων τὸν ἀφετῆρα ὃν αὐτὴ ἐκράτει ἔτι· δέ μου φαίνεται παράξενο γιατὶ ἔρριξες τὴ σφαῖρά σου 'ς τὴ στέρνα! Μὲ τέτοι 'μπορεῖ ποτε κανεὶς νὰ παίξῃ! Ἐγὼ ἔχω δύο καὶ θὰ σοῦ δώσω τὸν ἕνα.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἔβλεπεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου τὴν βραδέως ἐρχομένην τριάδα καὶ ἐμειδία πρὸς αὐτήν. Ὁ Ἰούλιος ἀφήρεσεν εὐγενῶς τὸ πηλοκιόν του, ὅπερ ἐφόρει ὡς μαθητής, καὶ ἔχων αὐτὸ ἀνὰ χεῖρας εἰσώρμησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

— Ἀχ! ἀλιτήριε! εἶπε πρὸς αὐτὸν ἡ κυρία Ἑρμίνη, ἦλθες πάλιν; Θὰ ξαναρχίσῃς πάλιν τὰ κατορθώματά σου; θὰ μου πειράξῃς τὸν κῆπό μου, τὸ γάτο μου, τὰ καναρινιά μου, ὅλα μου ὅσα ἀγαπῶ;

— Σᾶς παρακαλῶ νὰ με συγχωρήσετε, κυρία, εἶπε τὸ παιδάριον λαμβάνον ἦθος ἀνδρὸς ἀξιοπρεποῦς, ἐνέχον τι τὸ κωμικόν. Τότε ἤρουν μιὰ σταλιὰ παιδάκι, καὶ δὲν εἰξέρα τί μου γίνεται. Τώρα ὅμως ἀλλάζει.

Αἱ δύο γυναῖκες καὶ ἡ Μαρκέλλα ἀνεκάγασαν· τοσοῦτόν ταις ἐφάνη νόστιμος ἡ μετ' ἀξιοπρεπείας δικαιολόγησίς του.

Ἐκεῖνο δὲ πρῶτον μὲν ἀπέβλεψε πρὸ αὐτοῦ ὀλίγον, ἀλλ' εὐθὺς ἔπειτά τας ἐμιμήθη καὶ αὐτό.

Ἐκάθισαν κύκλῳ ἐν τῇ μικρᾷ αἰθούσῃ, ἡ δὲ Τριανταφυλλιὰ σταυρώσασα τοὺς βραχίονας ἐστηρίχθη ἐπὶ τῆς θύρας· αὕτη δὲ ἦτο ἡ ἀγαπητὴ αὐτῆς στάσις.

— Ἔλειπες σὲ ταξεῖδι; ἠρώτησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη.

— Ἀχ! ναί, καὶ ταξεῖδι μακρινό· καὶ ἴσα ἴσα ἐγυρίσαμ' ἐδῶ τὴν ὥρα ποὺ πρέπει νὰ 'πάγω πάλιν μέσα 'ς τὸ λύκειο, χωρὶς νὰ μ' ἀφήσουν νὰ ξαναστάσω 'λιγάκι.

— Ἀμὲ τῆς παύσες τῆς πρωτοχρονιᾶς; τί ἔγινες; ἠρώτησεν ἡ Τριανταφυλλιὰ μετ' αὐστηρότητος.

Ὁ Ἰούλιος ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμούς.

— Νὰ σας 'πῶ τὴν ἀλήθεια ἤμουν τιμωρία, ὡμολόγησεν ἐρυθριῶν ὁ Ἰούλιος, ἀλλὰ δὲν ἔπταια ἐγώ.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐμειδίασε.

— Τὸ καταλαμβάνω δά, ὅταν σᾶς τιμωροῦν ποτὲ δὲ πταίετε σεῖς. Τί λόγος! Καὶ ἡ μητέρα σου;

— Μένει πάντα 'ς τὴ Νίκαια. Ἐκεῖ θὰ ξεχειμωνιάσῃ.

— Ἀμ' ὁ πατέρας σου;

— Καὶ ἐκεῖνος. — Ὁ ἀδελφός μου Ῥοβέρτος καὶ ἐγὼ εἴμαστε οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ σπιτιοῦ μας, ἐγὼ 'ς τὸ λύκειο, καὶ αὐτὸς ἐδῶ 'ς τὴ γειτονιὰ σας. Σὲ σᾶς ἐδάνεισε τὸ περασμένο φθινόπωρο τὸ κρεββατάκι μου ποὺ εἶχα σὰν ἤμουν μικρὸ παιδάκι;

— Δικό σου ἦτον τὸ κρεββατάκι; ἠρώτησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη· ἄ, χαίρω πολύ. Ἡ Μαρκέλλα ἦτον ἄρρωστη, καὶ ἐπλάγιαζεν ἐπάνω.

Τὸ παιδίον παρετήρησε περιέργως τὴν κορασίδα.

— Ἄρρωστη; Ὦ! δὲν ἄξιζε τὸν κόπο νὰ ἀρρωστήσῃ γι' αὐτό! εἶπε μετ' ἀστείας χειρονομίας. Καὶ εἶνε ἀνεψιά σας ἡ μικρούλα, κυρία;

— Ὄχι, εἶνε φίλη μου· ἀπεκρίθη σοβαρῶς ἡ κυρία Ἑρμίνη.

Ὁ Μαρκέλλα ἐλθοῦσα πλησίον τῆς φίλης της ἐστηρίχθη ἐπ' αὐτῆς. Τοῦτο δὲ ἦτο συνήθως ἡ εὐγλωττοτάτη τῶν θωπειῶν.

— Σὲ συγχαίρω, κυρία! εἶπεν ὁ Ἰούλιος πρὸς τὴν Μαρκέλλαν μετὰ βαθυτάτης ὑποκλίσεως. Ἐμένα ποτέ της δὲ θά μ' ἔλεγε φίλο της ἡ κυρία Ἑρμίνη! Ἀπ' αὐτὸ καταλαβαίνω ὅτι εἶσαι φρόνιμο κορίτσι.

— Ἀ! μάλιστα! εἶπεν ἡ γηραιὰ κόρη. Μόνον εἶσαι ἄδικος, Ἰούλιε, διότι καὶ σὺ θὰ εἶσαι φίλος μου ἂν εἶσαι φρόνιμος.

— Θὰ εἶμαι φρόνιμος, καὶ θὰ ἰδῆτε· ἐγὼ τώρα ἔγινα καλὸ παιδί. Ὁ Ῥοβέρτος εἶνε λιγάκι...

— Καὶ διατί δὲν ἔρχεται ὁ Ῥοβέρτος νὰ με ἰδῇ;

Ὁ Ἰούλιος ὕψωσε τοὺς ὤμους μετ' ἤθους δηλοῦντος ὅτι γινώσκει τὸ διατί.

— Εἶνε λύκος αὐτὸς καὶ ὁ σκύλος του, εἶπεν ὁ Ἰούλιος, ἕνα ζευγαράκι μιὰ χαρά.

— Καὶ τί σκύλος εἶν' αὐτός; ἠρώτησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη.

— Ἕνας σκύλαρος ὡς ἐκεῖ πάνω, ἀπεκρίθη ὁ Ἰούλιος ὑψῶν τὴν χεῖρα μέχρι τοῦ ὀφθαλμοῦ του. Δέν τον πολυνοστιμεύομαι, ἀλλά, τί νὰ κάμω, τὸν καλοβλέπω...

— Φοβᾶσαι τὰ δόντια του; ὑπέλαβεν ἡ Μαρκέλλα.

— Ὄχι, ἀλλὰ πρὸς χάριν τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὁ ὁποῖός τον ἀγαπᾷ πολύ, καὶ γιὰ ὅλον τὸν κόσμο δὲ θέλω ποτὲ νὰ τον δυσαρεστήσω τὸ Ῥοβέρτο.

Τί λέτε, κυρία Ἑρμίνη, δὲν εἶνε αὐτὸ ὑποκρισία;

Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἀνεκάγχασε παρὰ τὴν θύραν ἱσταμένη, ἀλλὰ παρευθὺς ἀνέλαβε τὴν προτέραν σοβαρότητά της.

— Ὄχι, εἶπεν ἡ Ἑρμίνη γελῶσα καὶ αὐτή, δὲν εἶνε ὑποκρισία, ἀλλὰ καλὰ κάμνεις νὰ εἶσαι περιποιητικός, ἔστω καὶ πρὸς ἕνα σκύλον. Νὰ εἴπῃς 'ς τὸν ἀδελφόν σου νὰ ἔλθῃ νὰ με ἰδῇ. Ἐπιθυμῶ νὰ του 'μιλήσω, νὰ τον ἐρωτήσω διὰ τοὺς γονεῖς σου...

— Ὦ! ὡς πρὸς αὐτὸ ἐγὼ θὰ σας πληροφορήσω καλλίτερα, εἶπεν ὁ Ἰούλιος μετὰ θάρρους. Σ' ἐμένα γράφει πάντα ἡ μητέρα. Ὁ Ῥοβέρτος εἶνε πάντα «πεσμένος μὲ τὰ μοῦτρα» 'ς τὰ βιβλία του. Νὰ εἰξέρατε τί του καταφέρνει ἡ μαγείρισσα! Τοῦ περνᾷ τὸ ἕνα γιὰ τρία. Μὰ μή σας μέλει καὶ θὰ λογαριασθοῦμε μιὰν ἡμέρα.

— Ἔχεις σκοπὸν νὰ την διώξῃς; ἠρώτησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη ἀπιστοῦσα πως

— Ἄ, μπά! Θὰ της κάμω τὸ λογαριασμὸ καὶ θὰ γράψω 'ς τὴ διαφορά: Ἔλαβα ἐμπρὸς τόσα.

— Χαρὰ 'ς τὸ νοικοκύρη! εἶπεν ἡ γηραιὰ κόρη. Ἔλα τώρα, πήγαινε νὰ παίξετε μὲ τὴν Μαρκέλλαν, καὶ προσέχετε νὰ μὴ κάμετε καμμία ζημία 'ς τὸν κῆπον.

Τὰ παιδία «ἔγιναν ἀστραπή», ὁ Ἰούλιος ἔδραμε νὰ εὕρῃ τὰ ἀφετήριά του καὶ τὸ παιγνίδιον ἐπανελήφθη λαμπρότατα. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ τὸ παιδίον ἐστάθη καὶ εἶπε μετ' ἀθυμίας

— Τί καλλίτερα ἐπαίζαμε ὀπίσ' ἀπὸ τὸν τοῖχο, χωρὶς νὰ βλεπώμασθε!

ΚΑ'.

Ὦ, τῶν μακαρίων ἡμερῶν! Ἡ Μαρκέλλα εἶχε φίλον, εἰχέ τινα ὁμήλικα σχεδόν, κοινωνὸν τῶν σκέψεών της καὶ τῶν πράξεων, σκώπτοντα αὐτὴν καὶ ἀποτείνοντα πρὸς αὐτὴν λόγους λατινιστί... Ἀλλ' «ὁ Θεὸς νὰ τα κάμῃ» λατινικά! Αἱ σκιαὶ τῶν ἐγκρίτων συγγραφέων πλειστάκις ἔφριξαν.

Ἀλλ' ὅμως ἡμίσειαν μόλις ἡμέραν συνέπαιζον, τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς, καὶ τὰ παιδία εὕρισκον τὸ διάστημα τοῦτο πέρα τοῦ δέοντος βραχύ. Τὰ παιγνίδια τῆς σφαίρας ἦσαν πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐγκαταλελειμμένα, ὁ κύων τοῦ Ῥοβέρτου εἶχε καταβροχθίσῃ καὶ σφαίρας καὶ ἀφετῆρας

ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν ὁ Ἰούλιος ἐλησμόνησε νὰ τὰ φυλάξῃ. Τὰ παιγνίδια ταῦτα ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ ἀναγνώσεων σιωπηλῶν ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ, καθ' ἃς ἵνα στρέψωσι τὴν σελίδα περιέμενον ἀλλήλους.

Τίς δύναται νὰ εἴπῃ τὸν μυστηριώδη μαγνητισμὸν τῶν κοινῶν τούτων ἀναγνώσεων καθ' ἃς τὸ αὐτὸ μὲν τῶν διανοημάτων ῥεῦμα διέρχεται τοὺς δύο ἐγκεφάλους, οἱ δὲ δάκτυλοι συνενοῦνται ἐπὶ τῆς αὐτῆς γωνίας τῆς σελίδος, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ διατρέχοντες τοὺς αὐτοὺς στίχους διαμείβουσι βλέμμα δηλοῦν ὅτι ὥρα εἶνε νὰ στρέψωσι τὴν σελίδα; Αἱ συγκινήσεις αἱ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως παραγόμεναι ἐνίοτε εἶνε διάφοροι, διότι ὅ τι εὐφραίνει τοῦτον δυσαρεστεῖ ἐκεῖνον, ἀλλ' ὅμως ἡ διεγειρομένη αὕτη ἐντύπωσις ἐπιδρᾷ οὐχ ἧττον ἐπὶ τῶν δύο ψυχῶν: εἶνε ὁ ἄρτος καὶ τὸ ἅλας τῆς φιλοξενίας ταύτης τοῦ πνεύματος.

Ὁ Ἰούλιος καὶ ἡ Μαρκέλλα ἀνέγνωσαν οὕτω πως τὰ βιβλία πάντα, ἅτινα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου εἶνε ἡ χαρὰ καὶ εὐφροσύνη τῶν νέων γενεῶν: Ὁ Ῥobινσὼν Κροῦσος παρεκίνησεν αὐτοὺς νὰ ὀνειροπολήσωσι ταξείδια· ᾠκοδόμησαν σπήλαιον ὑπὸ τὰς πασχαλέας διὰ πεταύρων πεσόντων ἐκ τοῦ ὀρνιθῶνος. Ὁ κύων τοῦ Ῥobέρτου τυγχάνων ἰδιαζούσης εὐνοίας, τὰς ἡμέρας καθ' ἃς ἐκλελεῖτο ὁ γάτος τῆς κυρίας Ἑρμίνης, προεβιβάσθη εἰς λέοντα τῆς ἐρήμου καὶ πλέον ἢ ἅπαξ οἱ δύο μονάζοντες ἠναγκάσθησαν νὰ τραπῶσιν εἰς φυγήν, διωκόμενοι ὑπὸ τοῦ τερατώδους τούτου ζῴου, ὅπερ τέλος κατεκύλιεν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς χλόης πρὸς μεγίστην βλάβην τῶν λευκανθέμων ἅτινα ἐταράσσοντο ἐν ᾧ ἡσύχαζον ἀνοικτά.

Ἑσπέραν τινὰ τοῦ Ἰουνίου, περὶ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, ἐπειδὴ ὁ Ἰούλιος ἐκώφευε πρὸς τὰς ἐπανειλημμένας προσκλήσεις συρίκτρας, ἥτις ἀκουομένη ἀπὸ τοῦ παρακειμένου τοίχου προσεκάλει τὸν Ἰούλιον καὶ τὸν ἐπανέφερεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ὑψηλός τις νεανίας μελαχροινός, οὐτινος μόλις ἴδρωνεν ὁ μύσταξ, γαλανοὺς τοὺς βαθεῖς καὶ γαληναίους ὀφθαλμούς, ὤθησε τὴν κυγκλιδωτὴν πύλην, ἣν ὁ Ἰούλιος ἀείποτε σχεδὸν ἄφινεν ἀνοικτήν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κηπάριον τῆς κυρίας Ἑρμίνης.

— Ὁ ἀδελφός μου! ἀνεφώνησεν ὁ Ἰούλιος ταραχθεὶς μὲν ὀλίγον, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον καταγοητευθείς.

— Μὲ ἀναγκάζεις νὰ ἔλθω νὰ σε γυρεύω γιὰ νὰ φᾶμε, εἶπεν ὁ Ῥobέρτος ἐπιπληκτικῶς πως.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐνεφανίσθη ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς οἰκίας καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν:

— «Σὰν τὰ χιόνια», ἐρημίτη μου! Πῶς το ἔπαθες καὶ ἐξετρύπωσες ἀπὸ τὴν τρώγλη σου;

— Ὁ Ἰούλιος εἶνε ἡ αἰτία. Τὸν φωνάζω νὰ ἔλθῃ νὰ φᾶμε, καὶ αὐτὸς κάνει τὸν κουφό.

— Καὶ τί καλὰ ἔχετε σεῖς οἱ δύο μπεκιάρδες, ἐγκαταλελειμμένοι ἀπὸ τοὺς γονεῖς σας;

— Ἔχω ἕνα κοτοπούλι, θαρρῶ, κι' σαλάτα...

— Τριανταφυλλιά, ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη, τρέξε νὰ ζητήσῃς τὸ πουλὶ καὶ τὴ σαλάτα τῶν κυρίων Βρεῶ· θὰ φάγουν ἐδῶ. Ἐὰν εἴξερα ὅτι θὰ ἔλθῃς, κῦρ Ῥobέρτε, θὰ ἐφρόντιζα διὰ φαγητὸν ἀνάλογον, ἀλλὰ εὐτυχῶς ἡ ἐπισκοψίς σου θὰ μας κάμῃ νὰ φάγωμεν καὶ νὰ εὐφρανθῶμεν ἐξαίρετα. Ἔλα, Μαρκέλλα, βάλε ἄλλα δύο πιάτα.

Ἡ κορασὶς ὑπήκουσε μετὰ σπουδῆς, καὶ μιὰ οὐ πολὺ ἡ φιλική δημήτριος εὑρέθη καθημένη ἐνώπιον συσπείρας ἐκ λευκῆς πορκελάνης, ἧς τὸ κάλυμμα ἀφαιρεθὲν ἀφῆκε νὰ ἐξέλθῃ ἡδύτατον ἄρωμα ζωμοῦ.

Ἡ Μαρκέλλα δὲν ἐξεκόλλα τοὺς ὀφθαλμοὺς της ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ φίλου της. Ὁ Ἰούλιος ἐθεώρει τὸν ἀδελφόν του ὡς τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὦμέγα. Ἀμφότεροι τέκνα μητρὸς ἀσθενικῆς, μὴ δυναμένης νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὸ κλίμα τῶν Παρισίων, ἦσαν πολλάκις μόνοι ἐν τῇ οἰκίᾳ των. Ὁ πατὴρ των ἀμφιρρέπων κατ' ἀρχὰς μεταξὺ τῆς λύπης τοῦ νὰ καταλίπῃ μόνην ἐν τινι πόλει τὴν Μεσημβρίας τὴν γυναῖκά του ἣν ἐλάτρευε, καὶ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ εἶνε πλησίον τῶν τέκνων του, ἀπεφάσισε τέλος νὰ ἀκούσῃ τὴν συμβουλὴν τοῦ ἰατροῦ καὶ νὰ μείνῃ ὁριστικῶς παρὰ τῇ συζύγῳ του, ἧς ἡ ἀδυναμία προέβαινεν, ἐπιτεινομένη. Ὁ πρεσβύτερός του υἱὸς παρεσκευάζετο εἰς ἐξετάσεις, καὶ ἡ πρώιμος εὐφυία τοῦ ἀξιολόγου νεανίσκου συνετέλει ὥστε νὰ ζῇ μόνος ἀμέριμνος, καὶ νὰ ἐπιτηρῇ τὸν νεώτερον ἀδελφόν του, ἐσωτερικὸν ἐν τῷ λυκείῳ.

Τὸ αἴσθημα τῆς εὐθύνης ταύτης, ἡ λυπηρὰ προαίσθησις τοῦ προώρου θανάτου τῆς μητρός του, ἣν ἠγάπα καθ' ὑπερβολήν, καθίστων τὸν πρεσβύτερον ἀδελφὸν σιωπηλὸν καὶ πως ἄγριον. Ἀλλ' ὅμως ἦτο, ὡς πάντες οἱ ἄνθρωποι, φύσει φίλος τῶν οἰκογενειακῶν ἀπολαύσεων, καὶ ἡ οἰκία τῆς κυρίας Ἑρμίνης ζωογονουμένη ὑπὸ τῶν μεγάλων ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ γελαστοῦ στόματος τῆς Μαρκέλλας, ἥτις οὐδὲν ἄλλο ἔκαμνεν ἢ νὰ παρατηρῇ καὶ νὰ μειδιᾷ, ἀνέμνησεν αὐτὸν αἴφνης τὰς φαιδροτάτας ἡμέρας τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, καθ' ὃν χρόνον ἡ οἰκία ἦτο φαιδρὰ καὶ μεστὴ ἀνθρώπων, ἡ δὲ μήτηρ του ἦτο ὑγιεστάτη καὶ ὁ Ἰούλιος, μικρὸν μικρὸν παιδίον καὶ μαμμόθρεπτον, ἐπενδεῖ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν φαιδράν τινα ἀταξίαν.

Αἱ ἐντυπώσεις του αὗται μετεφράσθησαν διὰ μιᾶς λέξεως ἣν εἶπε πρὸς τὴν κυρίαν Ἑρμίνην ἀφ' οὗ ἀφῃρέθη τὸ τραπεζομάντηλον.

— Ἔπρεπε νὰ ἔλθω νὰ σας ἰδῶ πρωτύτερα, εἶπεν. Ἡ ἀγριότης μου αὐτὴ πολύ με βλάπτει, τὸ εἰξεύρω, ἀλλὰ ἐφοβούμην μήπως γίνω ὀχληρός.

— Εἰπὲ τὴν ἀλήθειαν, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Ἑρμίνη, ἥτις εἶχεν ἴδῃ αὐτὸν γεννώμενον πρὸ δεκαεπταετίας, ἐφοβεῖσο μήπως στενοχωρηθῇς πλησίον μου. Τὸ εἰξεύρω ὅτι πρὸ ἑνὸς ἔτους ἤμουν μόνη, ἀλλ' ἀφ' ὅτου ἔχω πλησίον μου ἕνα καλὸν κοράσιον ἐγὼ ἐξανένεωσα.

Ὁ Ῥobέρτος παρετήρησε μετὰ πολλῆς προσοχῆς τὴν Μαρκέλλαν, ἧς ἡ φρονεμωτάτη ὄψις ἠρυθρίασεν ἐξ αἰδοῦς.

— Συγγενῆ σας; ἠρώτησεν ὁ Ῥobέρτος.

— Ὄχι, θὰ σοῦ τὰ διηγηθῶ καμμίαν ἡμέραν.

Οὐδέποτε ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν τοῦ Ἰουλίου νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς μικρᾶς φίλης του. Διὸ προαισθανόμενος μυστήριόν τι, παρετήρησεν αὐτὴν μετὰ πολλῆς προσοχῆς πρώτην ἤδη φορὰν ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν πρῶτον την εἶδε.

— Νόστιμος εἶνε ἡ μικρούλα, εἶπεν ὁ μαθητὴς τοῦ λυκείου μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ἀφελείας. Ἔχει ἕνα στόμα ποὺ κοντεύει νὰ πάῃ πίσω ἀπὸ τὸ κεφάλι της. Καθόλου δὲ σας μοιάζει, κυρία Ἑρμίνη. Οὔτε 'ς τὸ πρόσωπο κἂν· ἀλλὰ ἐπῆρε ὅμως τὴ φωνή σας . . . Παράξενο.

— Διότι με ἀγαπᾷ! εἶπεν ἡ γηραιὰ κόρη, τὰ μέγιστα εὐαρεστηθεῖσα ἐκ τῆς ἀλλοκότου ταύτης παρατηρήσεως.

Ἡ Μαρκέλλα ἐρυθριάσασα ἐμειδίασε. Τὸ στόμα της οὐδόλως ἐφάνη μικρότερον, ἀλλ' ὅμως ἡ χάρις τοῦ προσώπου της δὲν ἐνέκειτο ἐν τῇ καλλονῇ τῶν χαρακτηριστικῶν της.

— Ἔπρεπε νὰ με βοηθήσῃς, σύ, εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη πρὸς τὸν Ῥobέρτον. Ἐγὼ δὲν εἶμαι τόσον δυνατὴ εἰς τὴν ἀριθμητικήν, καὶ ὁσάκις θέλω νὰ της δώσω νὰ ἐννοήσῃ τὸ μάθημά της, τὴν στενοχωρῶ πολὺ τὴν καϊμένην. Ἂν ἤρχεσο σὺ κάποτε νὰ τῆς το ἐξηγῇς.

— Μετὰ χαρᾶς, ἀπεκρίθη ὁ νέος. «Ὁ διδάσκων δίς διδάσκεται» θὰ ὠφεληθῶ καὶ ἐγὼ πολύ, διότι θὰ μάθω τὴν μεγάλην τέχνην νὰ εἶμαι σαφὴς εἰς τὰς ἐκφράσεις μου, — πρᾶγμα τὸ ὁποῖον οὔτε οἱ καθηγηταὶ τὸ διδάσκουν οὔτε τὰ βιβλία.

(Ἕπεται συνέχεια).

Ὁ βίος ἅπας πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς μέγα σχολεῖον πείρας, οὗτινος μαθηταὶ εἶνε ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Ὡς δὲ συμβαίνει εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα, πρέπει νὰ ἔχῃ τις πεποίθησιν εἰς τὰ μαθήματα, ἅτινα διδάσκεται· ἐνίοτε συμβαίνει νὰ μὴ ἐννοῶμεν τὴν διδασκαλίαν καὶ νὰ εὑρίσκωμεν δύσκολον τὴν μάθησιν, πρὸ πάντων ὅταν διδασκάλους ἔχωμεν τὰς δοκιμασίας, τὰς λύπας, καὶ τὰς δυσκολίας· ὀφείλομεν ὅμως ν' ἀποδεχώμεθα ταῦτα, ἀναγνωρίζοντες ὅτι πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς θείας χειρὸς πέμπονται.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

ΣΤ'.

[Συνέχεια· ἴδε σελ. 566].

Ἡ Ζυρίχη, τὰ μουσεῖα καὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ αὐτῆς συλλογαί.—Πολυτεχνεῖον καὶ δημαρχεῖον.—Οἱ ἐν Ζυρίχῃ Ἕλληνες σπουδασταί. — Ἡ *Δαιδουμένη* κεφαλή. — Ἑλληνικὸν καπνοπωλεῖον.—Διακεκριμένοι λωποδύται ἐν Ἑλβετίᾳ.—Μάθημα διοικητικοῦ δικαίου. — Ὁ Ἕλλην καὶ αἱ πολιτικαὶ θεωρίαι.—Ὁ περίδολος τῆς ἐκθέσεως.— Τὰ κυριώτερα ἐκθέματα καὶ τὸ παρελειφθέν. — Τὸ καφενεῖον τοῦ αἰγιθαλοῦ. —Παράσημα δημοκρατικῶν καὶ ζήτημα τῆς ἡμέρας. — Τὸ ἐν τῇ λίμνῃ θέαμα.—Ἡ φωταψία καὶ τὸ τέλος τῆς ἑορτῆς.— Ναυαγήσαντα σχέδια καὶ ὑποχώρησις. — Συμβούλιον καὶ ἄσθματα.—Ἀπὸ θυρωροῦ εἰς θυρωρόν.—Ἀποχαιρετισμὸς καὶ ἀναχώρησις.

Ἡ Ζυρίχη, ὡς πόλις, λίαν γλίσχρως ἱκανοποιεῖ τοῦ φιλοσπούδου περιηγητοῦ τὰς ἀπαιτήσεις. Αἱ ὀλίγαι ἀρχαῖαι ἐκκλησίαι της οὐδὲν παρουσιάζουσι τὸ ὅλως ἰδιαιτέρας σημασίας ἄξιον, καίτοι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κατὰ τὴν ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδα ἐδόθη ἡ πρώτη ὤθησις πρὸς τὴν θρησκευτικήν, ὡς τρεῖς αἰῶνας ἀργότερον, ἐν τῇ ἰδίᾳ, πρὸς τὴν πολιτικὴν τῆς Ἑλβετίας μεταρρύθμισιν. Τῶν μουσείων αὐτῆς αἱ ἐπιστημονικαὶ συλλογαί, καὶ ἰδίᾳ αἱ ἀντικείμενον προϊστορικῆς ἐποχῆς, ἔχουσι βεβαίως μέγα ἐνδιαφέρον διὰ τὸν περὶ τοιαύτας εἰδικὰς μελέτας ἀσχολούμενον, οὐχὶ ὅμως καὶ διὰ τὸν χάριν ἀνοψυχῆς ταξειδεύοντα· αἱ καλλιτεχνικαὶ εἰσὶν ἠσσονος προσοχῆς ἄξιαι. Ἀλλ' ἐν γένει ἡ περιγραφὴ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κυρίως περιεχομένου πασῶν τῶν ὁπωσδήποτε ἀξιολόγων τοιούτων συλλογῶν, ἔστω καὶ αὐτῆς τῆς πρωτοφανοῦς πως *διαρκοῦς ἑλβετικῆς ἐκθέσεως τῶν τῆς σχολειακῆς παιδεύσεως*, ἐν ᾗ καὶ ἡ *αὔθουσα τοῦ Πεστιλότση*, γεννηθέντος ἐν Ζυρίχῃ μεσούσης τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ἠδύνατο ἴσως νὰ ἐνδιαφέρῃ τοὺς ἀναγνώστας εἰδικοῦ τινος ἐκπαιδευτικοῦ ἢ ἄλλου διδασκαλικοῦ περιοδικοῦ, ἀλλ' οὐχὶ βεβαίως καὶ τοὺς τῆς *Ἑστίας*. Διὸ οὐδὲ περὶ τούτων θέλω γράψει τι, ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν καλῶν βιβλιοθηκῶν της, ἐν αἷς βεβαίως πολλὰ ἄξια μνείας ὑπάρχουσι καὶ ἰδίως χειρόγραφα καὶ ἀρχαῖαι ἐκδόσεις. Δι' οὓς λοιπὸν λόγους ἀνέπτυξα non ragioniam' di loro. . . . . .

Ἐκ τῶν οἰκοδομημάτων ὅμως τῆς Ζυρίχης ἰδιαιτέρως ὤφειλον ἴσως νὰ μνημονεύσω τοῦ ἐξόχως ὡραίου *πολυτεχνείου* αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ ὁποίου, ὡς ἀφ' ὑψηλῆς ἀκροπόλεως, ἀπολαμβάνει τις θαυμασίαν ἄποψιν τῆς πόλεως καὶ τῶν πέριξ ὀρέων, τῆς λίμνης καὶ τοῦ Λιμμάτου. Ἀλλ' ἡ περιγραφὴ αὐτοῦ καθὼς καὶ τοῦ ὄντως ἀξιοθεάτου *δημαρχείου* θὰ κατελάμβανε χῶρον, ὃν ἐπεθύμουν νὰ ἐπιφυλάξω καὶ δι' ἄλλα μέν, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τὴν ἐγχώριον ἔκθεσιν, πρὸς τὴν ὁποίαν πορεύομαι ὁδηγούμενος ὑπὸ καλοῦ φίλου Ἕλληνος σπουδάζοντος ἐκεῖ τὴν μηχανικήν.

Ἀλλὰ πρὶν περὶ ταύτης γράψω τι, ἐπείγομαι νὰ εἴπω ὀλίγα περὶ τῆς ἐν Ζυρίχῃ ἑλληνικῆς παροικίας, ἐκ νέων σπουδαστῶν, σφριγώντων, αἰσθηματιῶν, φιλοτίμων καὶ λίαν περιποιητικῶν πρὸς τοὺς ἐκεῖθεν διερχομένους Ἕλληνας. Ζῶσιν ἐκεῖ οἱ καλοὶ νέοι ἐν ἐπαινετῇ ἁρμονίᾳ, συντεταγμένοι εἰς ἀξιοζήλευτον σωματεῖον, κατὰ γερμανικὸν πρότυπον, συνεορτάζοντες μὲν καὶ συνευθυμοῦντες ἐν ἐπισήμοις ἡμέραις καὶ ἐθνικαῖς ἑορταῖς, ὅπως οὕτω κοινῇ ἀναμιμνήσκωνται τῶν οἰκείων καὶ τῆς πατρίδος, ἀλλὰ καὶ συμβοηθούμενοι ἐν ταῖς σπουδαῖς αὐτῶν καὶ ἄλλως ἐν κοιναῖς συνεντεύξεσιν οὐχὶ μόνον τὸ πνεῦμα ἀναπτύσσοντες, ἀλλὰ καὶ τὰ σώματα μορφοῦντες δι' ἀσκήσεων, ὧν προσφιλεστάτην ἔχουσι τὴν κωπηλασίαν, ἐν ᾗ καὶ πολλάκις διεκρίθησαν κατὰ τοὺς δημοσίους ἀγῶνας. Πάντας δὲ τούτους δύναταί τις νὰ συναντήσῃ ἅπαξ τοὐλάχιστον κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας εἰς τὸ ἐκεῖ ἑλληνικὸν καπνοπωλεῖον.

Διότι ὑπάρχουσι βεβαίως πολλαὶ ἔτι παρθένοι τῆς γῆς γονίαι, ὅπου ἑλληνικὸς ποῦς δὲν ἐπάτησεν, ἀλλ' ἀμφιβάλλω ἂν ὑπάρχει πόλις τῆς Εὐρώπης σημαίνουσά πως, ἐν ᾗ δὲν ἀποκατέστη καὶ βιοῖ Ἕλλην. Φίλος καλὸς καὶ ἀξιόπιστος μοὶ διηγεῖτό ποτε, ὅτι ἐν τῇ κατ' ἐξοχὴν τῶν πλανητῶν χώρᾳ, τῇ Βοημίᾳ, ἀνεκάλυψεν ἀλήτας ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν Πελοποννησίου περιάγοντας πρὸς ἀργυρολογίαν, ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, ἐπὶ τῶν βοημικῶν ὀρέων τὴν *λαλουμένην κεφαλήν*[1]! Ὁμολογήσωμεν μετριοφρόνως, ὅτι εἴμεθα προνομιοῦχος φυλή! Καὶ ἔπειτα σκέφθητε ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ὑπάρχῃ καὶ ἐν Ζυρίχῃ Ἕλλην ἐμπορευόμενος! Ἰδοὺ λοιπόν, ὅτι ὁ ἀγαθὸς νέος κ. Διαμαντόπουλος συνέστησεν ἐκεῖ καπνοπωλεῖον, ἐν ᾧ πωλοῦνται καπνοὶ τοῦ Ἀγρινίου καὶ τῆς Λαρίσας, καὶ ὅπερ κατέστη κέντρον συναντήσεως διὰ τοὺς Ἕλληνας. Ἐκεῖ συνήντησα καὶ ἐγὼ καλοὺς συμπατριώτας καὶ μεταξὺ αὐτῶν φίλον δικηγόρον καὶ συσπουδαστὴν ἐν Γερμανίᾳ. Ἡ μορφή του ἐγκρύπτουσα ἀγανάκτησιν μόλις περιστελλομένην μ' ἔκαμε νὰ ἐρωτήσω τὴν αἰτίαν.

— Τὰ τέκνα τῆς ἐλευθερίας, μοὶ ἀπεκρίθη μετ' ἀπογοητεύσεως, οἱ δημοκρατικοὶ πολῖται τῆς πατρίδος τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου, εἶνε ἁπλούστατα *διακεκριμένοι λωποδύται*, φίλε μου.

Καὶ μοὶ διηγήθη πῶς τῇ πρωΐᾳ ἐκείνῃ, ἐνῷ ἐλούετο ἐν τῇ λίμνῃ, ἀχρεῖός τις Ἐλβετὸς πολίτης, ὁ ἐπιστάτης τῶν λουτρῶν καθ' ὅλας τὰς πιθανότητας, ἐσκέφθη ὅτι ὁ λουόμενος ὀφείλει οὐχὶ μόνον τὰ ἐνδύματα προσωρινῶς ν' ἀποβάλῃ, ἀλλὰ καὶ τὸ βαλάντιον διὰ παντός. Καὶ ἐφρόντισε λοιπὸν νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἐκεῖνος τοῦ περιττοῦ βάρους τοῦ περιηγητικοῦ του ταμείου.

— Καὶ τί ἔκαμες ἕως τώρα; ἠρώτησα.

— Ἐπῆγα εἰς τὴν ἀστυνομίαν . . .

— Ἔ; λοιπόν;

— Μοὶ εἶπον ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐλπίς!

— Πῶς! Διατί;

— Διότι, λέγει ὁ ὑπαστυνόμος, *πολλαὶ καὶ αἱ κλοπαὶ συνέβησαν μέχρι τοῦδε εἰς τὸ κατάστημα ἐκεῖνο καὶ οὐδεμία οὐδέποτε ἀνεκαλύφθη!*

— Ἀλλ' ἡ ἀπόκρισις εἶνε ἀχρεία, ὅσον καὶ θλιβερῶς κωμική.

— Καὶ ἐν τούτοις, φίλε μου! Ἐὰν ἔβλεπες τὸ φλεγματικὸν ἐκεῖνο ὕφος τοῦ ὑπαστυνόμου θὰ ἐνόμιζες ὅ,τι ἐγὼ ἔκαμα καὶ τίποτε ἄλλο.

— Καὶ τί ἔκαμες; ἠρώτησα μὲ περιέργειαν, νομίζων, ὅτι ἐνήργησε δι' ἄλλης ὁδοῦ πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν χρημάτων του.

— Τίποτε ἄλλο, μοὶ ἀπεκρίθη ἢ τῷ ἀνέμνησα τὰ καθήκοντα τῆς ἀστυνομίας, τῷ εἶπον, ὅτι δὲν τὰ γνωρίζει, τῷ ἐξέφρασα τὴν ἀπορίαν μου διὰ ποῖον λόγον ἐπὶ τέλους ὑπάρχει αὐτὸς μεταξὺ τῶν ἀστυνομικῶν ὑπαλλήλων, ὡς παρῳδία, καὶ ἀφοῦ τοῦ τὰ ἔψαλα ἑλληνικώτατα, τῷ ἀφῆκα τὴν διεύθυνσίν μου, ἵνα μοὶ ἀποστείλῃ ἀσφαλῶς τὴν ὁριστικὴν ἀπάντησιν, ὅτι οὐδὲν ἀνεκάλυψε, καὶ τὸν ἀπεχαιρέτισα ἀπομείναντα ἄναυδον ἐκ τῆς διδαχῆς.

— Καὶ τώρα, ἀφοῦ τῷ παρέδωκες τὸ μάθημα αὐτὸ τοῦ διοικητικοῦ δικαίου;

— Κάθημαι ἐδῶ ἀκουσίως μου, καὶ φιλοσοφικώτατα περιμένω νὰ λάβω νέα χρήματα. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἀναλογίζομαι τί πάταγος θὰ ἐγίνετο ἂν τοιοῦτό τι συνέβαινεν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀπασχολῶ τὸν νοῦν μου εἰς σκέψεις περὶ πολιτευμάτων. Κατέληξα δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἀπὸ ὅλας αὐτὰς τὰς δημοκρατίας μὲ κλέπτας καὶ τοιαύτην ἀνήκουστον διοικητικὴν παραλυσίαν προτιμῶ ἀπόλυτον μοναρχίαν μὲ τιμίους πολίτας καὶ διοργανισμὸν καθὼς πρέπει.

— Ὅπου ἀποδεικνύεται, προσέθηκα, ὅτι ὁ Ἕλλην εἶνε εὐχαριστημένος νὰ κάμῃ πολιτικὴν θεωρίας ἔστω καὶ μὲ ζημίαν ἑκατοντάδων τινῶν φράγκων.

Καὶ ἐχωρίσθημεν γελῶντες, ὑποσχεθέντες ἀλλήλοις νὰ συναντηθῶμεν τῇ ἑσπέρᾳ διὰ τὴν ἑορτήν.

Ἀλλ' αἱ παρεκβάσεις μὲ ἀπεμάκρυναν τῆς ἐκθέσεως, ὅπου ὑπεσχέθην νὰ ὁδηγήσω τὸν ἀναγνώστην. Καὶ λοιπὸν σπεύδω ἐκεῖ. Σημεῖαι ἀναρίθμητοι ἐπὶ ἱστῶν ὑψηλῶν μοὶ δεικνύουσι τὸν ἐν ᾧ ἡ *Ἐθνικὴ τῆς Ἐλβετίας ἔκθεσις* τόπον, καὶ ῥεῦμα πλήθους ἐκεῖσε πορευομένου τὴν πρὸς ταύ-

[1] Οὕτως ἀπεκάλει ἑλληνιστὶ ὁ πολύμητις ἀρχηγὸς τῆς ἑταιρίας τὸ ὑπὸ τὸ ὄνομα *λεωρουμένη κεφαλὴ* (schwabender Kopf) γνωστὸν τέχνασμα, καθ' ὃ τῇ βοηθείᾳ κατόπτρων καὶ ὁμοιοχρώμου περιβλήματος τῶν τοίχων, κατορθοῦται νὰ παρίσταται ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐπὶ σκηνῆς τινος, εἰς ὑψηλότερον ἐπίπεδον, τοποθετημένου συνοδεύοντος, οὗτινος τὸ λοιπὸν σῶμα ἐπιμελῶς καλύπτεται, ὡς ἀποκεκομμένη, μετέωρος καὶ ἄμως ζῶσα, ὁμιλοῦσα καὶ ᾄδουσα.

την ὁδόν. Ἀνεγερθὲν τὸ κατάστημα αὐτῆς παρ' ἀλσίδιον ὡραῖον καὶ ὑψηλῶν δένδρων καὶ παρὰ τὸ ῥεῖθρον τοῦ ποταμοῦ Sihl, ἀπέκτησεν ἀμέσως, ἄνευ ἄλλης προνοίας, κῆπον ἐν τῷ περιβόλῳ ἀνεπτυγμένον, δροσερὰν καὶ εὔσκιον παρέχοντα τὴν ἀνάπαυσιν τοῖς ἐπισκέπταις. Ἡ εὐφυὴς ἐκμετάλλευσις τῆς φύσεως ἐχάρισε τὰ δένδρα καὶ τὸν διαῤῥέοντα τὸν περίβολον ποταμόν. Ἐπῆλθε δ' εἶτα ἡ φιλοκαλία καὶ ἡ τέχνη καὶ ἐξωράϊσε τὸν αὐτοσχέδιον κῆπον διὰ γεφυρῶν καὶ ὁδῶν, λοφίσκων χλοερῶν καὶ καφφενείων κομψοτάτων, παντοειδῶν τέλος σταθμῶν, ὅπου ἠδύνατό τις νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν δίψαν ἢ τὴν πεῖναν, ἀπὸ τῶν ὡραιοτέρων ἑστιατορίων καὶ τῶν ἀγροτικωτέρων γαλακτοπωλείων μέχρι τῶν χαριεστέρων ζυθοπωλείων καὶ τῶν ἀφελεστάτων παραπηγμάτων διὰ δροσιστικὰ καὶ ἀναψυκτικὰ ποτά. Παντὸς εἴδους στοαὶ καὶ παραπήγματα ἐσταμάτουν τοῦ ἐπισκέπτου τὸ βῆμα προσφέροντα αὐτῷ ἀνακούφισιν, ἢ παρουσιάζοντα χαριτωμένον νεωτερισμόν, ἢ ἱκανοποιοῦντα πᾶσαν ἐπιθυμίαν. Περὶ παντὸς εἶχε ληφθῆ πρόνοια, ἀκόμη καὶ περὶ στοᾶς χρησιμευούσης ὡς γραφεῖον καὶ πηγὴ πληροφοριῶν διὰ τοὺς ἐπισκεπτομένους τὴν ἔκθεσιν δημοσιογράφους καὶ ἀνταποκριτὰς ἐφημερίδων. Ὁ κατάφυτος ἐκεῖνος καὶ ὑπὸ τοῦ Sihl διασχιζόμενος περίβολος, ἐν ᾧ ἡ φύσις καὶ ἡ καλαισθησία μετὰ μερίμνης καὶ εὐφυΐας συνήνωσαν πᾶσαν καλλονὴν καὶ προέλαβον πάντα πόθον, ἦν ἀληθῶς ἀνεκτίμητος ἀπόλαυσις!

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἐκθέσεως ἔχρῃζεν ὄντως μακρᾶς μελέτης. Ἀλλ' ἡ βραχυχρόνιος διαμονή μου δὲν ἐπήρκει βεβαίως πρὸς τοιαύτην. Ἀντὶ πάσης ἄλλης λεπτομεροῦς περιγραφῆς θέλω ἁπλῶς μνημονεύσει ἐκείνων μόνον τῶν ἐκθεμάτων, ὅσα προσέπεσαν εἰς τὴν ἀντίληψίν μου, ὡς τὰ τελειότερα προϊόντα τῆς ἑλβετικῆς βιομηχανίας. Ἰδικιτέραν λοιπὸν ἐντύπωσιν ἐνεποίησάν μοι τὰ μεταξωτὰ καὶ αἱ μηχαναὶ τοῦ καντονίου τῆς Ζυρίχης, τὰ τρίχαπτα καὶ λευχείματα τοῦ καντονίου St Gallen, τὰ ὡρολόγια τῆς Γενεύης καὶ τὰ ἐκ τοῦ καντονίου Glarus . . . . *καλημέρα μαυήλια!* Τὸ τελευταῖον τοῦτο προϊὸν ἰδίως ὑπερέβαινε πᾶσαν προσδοκίαν μου. Διότι ὑπάρχει παρ' ἡμῖν παράδοσις, ὅτι ταῦτα μόνον ἐν τῇ Ἀνατολῇ κατασκευάζονται, ἐγὼ δὲ ἀνεκάλυπτον ἐκεῖ, ὅτι τὰ ἄριστα μόνον ἐξ Ἐλβετίας ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσάγωνται εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ μάλιστα ἀφοῦ τὸ καντόνιον Glarus σεμνύνεται ἐπὶ σημαντικῇ αὐτῶν παραγωγῇ καὶ ἐξαγωγῇ. Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν μνημονευθέντων τούτων κυριωτέρων προϊόντων, ἅπινα ἀπασχολοῦσι τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἑλβετικῆς βιομηχανίας, ἰδιαιτέρας ἐπίσης προσοχῆς ἄξια ἦσαν ἡ περίφημος *σοκολάτα* τοῦ Suchard, τὸ εὐεργετικὸν συμπεπυκνωμένον γάλα, οἱ ἐξαίσιοι ἅλατες καὶ ὁ θαυμάσιος τυρός. Τὸ τμῆμα δὲ τοῦτο τῶν ἐδωδίμων ἦν τόσον ὀρεκτικῶς διεσκευασμένον, ὥστε νὰ προσελκύσῃ καὶ προκαλῇ τὴν ἐπισταμένην τῶν γαστριμάργων μελέτην. Ἐκεῖ που δὲ πλησιον τὰ *σιγάρα* καὶ οἱ καπνοὶ τοῦ βραβευθέντος ἐργοστασίου Παπαστάθη, συνεταίρου τοῦ κ. Διαμαντοπούλου, μοὶ προξενοῦσιν, ὡς Ἕλληνι, ἰδιαιτέραν ἀγαλλίασιν. Καὶ ἀφοῦ διῆλθον τὸ λαμπρὸν τμῆμα τῶν μαρμάρων καὶ τὰ πλουσιώτατα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ γεφυροποιΐας, ἔφθασα εἰς τὸ ὄντως πάντων τελειότατον, τὸ τῆς μηχανικῆς, καὶ ἀπεθαύμασα, ἐν σμικρῷ ἐκτεθειμένα ἐκεῖ, πάντα τὰ μηχανήματα, δι' ὧν ἐγένετο ἡ τοῦ ὄρους τοῦ Ἁγίου Γοτθάρδου διάτρησις. Κατάκοπος δὲ μετὰ πολύωρον περιπλάνησιν, μάτην ἐξηντλημένος ἀναζητῶ μετὰ τῶν καλῶν συνοδῶν μου ἓν τῶν μᾶλλον διαδεδομένων προϊόντων τῆς Ἐλβετίας . . . . τὰς διδασκαλίσσας. Βλέπω πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν, καὶ τὰ σχολεῖα ἐκεῖ ἐκτεθειμένον, ἀλλ' αὐταὶ οὐδαμοῦ! Ἦν τὸ μόνον ἐκ τῆς ἐκθέσεως παραλειφθὲν ἐλβετικὸν προϊόν.

Ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου μὲ ἠνάγκασε νὰ ἐγκαταλείψω τὴν ἔκθεσιν. Εἶχον ὑποσχεθῆ εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας νὰ συναντηθῶμεν εἰς τὸ μεθ' ἑστιατορίου καφενεῖον τοῦ *Αἰγιθαλοῦ* (zur Meise), ὅπου ἠδύνατό τις εἰς λογικὰς τιμὰς νὰ δειπνήσῃ καλῶς καὶ ν' ἀπολαύσῃ τῆς ἀπὸ τοῦ ἐξώστου λαμπρᾶς θέας. Διότι τὸ κατάστημα τοῦτο, ἐκτὸς τῶν ἄλλων προσόντων, εἶχεν ἀληθῶς καὶ ἐξαισίαν τοποθεσίαν, κείμενον ἀκριβῶς εἰς τὸ ἄκρον τῆς *μητροπολιτικῆς γεφύρας* (Münsterbrücke), ἥτις ἐκ γρανίτου καὶ τεφροχρόου μαρμάρου ἐκτισμένη ὑπέρκειται τοῦ σημείου, ὅπου ὁ ποταμὸς Λίμματος σύνδεεται μετὰ τῆς λίμνης τῆς Ζυρίχης. Ἐκεῖ λοιπὸν ἀφοῦ δειπνήσῃ τις καλῶς ἐν ταῖς εὐρυτάλαις αἰθούσαις τοῦ μεταμερίσματος, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ ἑστιατόριον, δύναται, μεταβαίνων εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦ καφενείου, νὰ ῥοφήσῃ ἐν μαγευτικῇ ἀπολαύσει, τὸν ὑπὸ δροσερᾶς Ἐλβετίδος παρατιθέμενον καφέ του ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, ἀποθαυμάζων ἐκεῖθεν τὴν πέριξ πλήρη θελγήτρων ἄποψιν καὶ τὴν καλλονὴν τῶν τοπείων, ἐν ᾧ κάτωθεν ἁπλοῦται τοῦ ποταμοῦ τὸ βαθέως κυανοῦν ῥεῦμα καὶ ὀλίγον ἀπωτέρω τῆς λίμνης ἡ φρικιῶσα ἐπιφάνεια, διασχίζει δὲ τὸ ὑπὸ τοὺς ὀόλους τῆς γεφύρας ὕδωρ μεγαλοπρεπὴς ἀποικία κύκνων.

Ὀλίγον μετὰ τὸν δεῖπνον ἀφίκοντο οἱ Ἕλληνες σύντροφοί μου καὶ ἀπήλθομεν πρὸς τὴν τελετήν. Τὰς ὁδοὺς ἐπλήρουν ἐκθέται φέροντες *κοκάρδας* ἐρυθρὰς ὡς παράσημα . . . . . βιομηχανίας! Ἐδῶ ἀρχίζει τὸ ποιητικὸν μέρος τῶν ἔργατῶν, ἀλλὰ περιστέλλω τὸν ἐκρηκτικὰς διαθέσεις δεικνύοντα λυρισμόν μου εἰς ἁπλούστατον θαυμασμὸν πρὸς τοὺς δημοκρατικοὺς ἐκείνους πολίτας, οἵτινες τόσον ὑπερηφάνως ἔφερον τὴν δηλοῦσαν ἐργασίαν, ἰδρῶτα, τιμήν, ἐρυθρὰν ταινίαν.

Οἱ ἐκθέται ὅλοι εἰσήρχοντο εἰς τὴν Tonhalle, ὅπου δι' αὐτοὺς μόνους εἶχε παρασκευασθῆ θέσις, ὅπως ἐκεῖθεν θεῶνται ἀνέτως τῶν πυροτεχνημάτων, ἅτινα ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς πρὸς τιμὴν τῶν ἐκθετῶν διδομένης ἑορτῆς ἔμελλον νὰ καῶσι. Καὶ ἦτο λοιπὸν ζήτημα τῆς ἡμέρας, ἂν ἡ Tonhalle θὰ ἐχώρει ὅλον ἐκεῖνο τὸ πλῆθος τῶν ἐκθετῶν, ὡς ἄλλο ζήτημα ἦτο ἂν θὰ ἐδίδετο εἰς χρῆσιν τῶν θεατῶν ἡ μήπω τελειωθεῖσα καὶ παρακειμένη νέα γέφυρα.

Μετὰ πολλοὺς κόπους καὶ ἐπὶ ἄδρῳ μισθώματι ἐπιτυχόντες ἕνα ἢ μίαν λέμβον, ἀνήχθημεν εἰς τὴν λίμνην, ὅπως ἐκεῖθεν ἀπολαύσωμεν τοῦ θεάματος τῆς ἑορτῆς. Ἄπειροι λέμβοι ἐπέπλεον τῆς γαληνώσης ἐπιφανείας τῆς λίμνης, μεσταὶ ἀνθρώπων παντὸς φύλου καὶ πάσης ἡλικίας, φωταγωγημέναι διὰ φανῶν ἐνετικῶν. Ἀτμάκατοι δέ, φέρουσαι ἀστυνομικοὺς ὑπαλλήλους ὁρίζοντας τὰς θέσεις, διέσχιζον ταχέως δι' ἐλιγμῶν τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τῶν λέμβων καὶ τὸ θέαμα ἀνεμίμνησκε τὰς διώργας τῆς Βενετίας κατὰ τὰς ἑορτασίμους νύκτας διασχιζομένας ὑπὸ σμήνους φωταγωγημένων *γονδολῶν*, ἀφ' ὧν μελῳδία μουσικῶν ὀργάνων καὶ φωναὶ ἐρωτόληπτοι πληροῦσι τὸν ἀέρα κώμων. Καὶ ὄντως ἡ Ἐπιτροπὴ μίαν τοιαύτην *ἐνετικὴν νύκτα* (venetianische Nacht), κατὰ τὸ ἐκδοθὲν πρόγραμμα, ἐσκόπει νὰ προσφέρῃ τοῖς ἐκθέταις. Ἐφωταγωγήθη λοιπὸν ἡ Tonhalle καὶ ἡ γέφυρα, θελκτικὸν ἀνταν-ακλῶσαι ἐπὶ τῶν ὑδάτων τῆς λίμνης, καὶ συνεπλήρουν τὸ σκηνογράφημα αἱ μουσικαὶ παιανίζουσαι. Μετ' ὀλίγον δ' ἐδόθη τὸ σύνθημα τῆς ἀναφλέξεως τῶν πυροτεχνημάτων καὶ τὸ πᾶν ἐξήστραψε διὰ μιᾶς. Ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Uetliberg ὡσεὶ αὐγὴ ἐξεχύθη σέλας τεχνητὸν καὶ ἐφώτισε τὴν ἀτμοσφαῖραν, ἐνῷ πλοῖον ἐν τῇ λίμνῃ, ἓν πυροτέχνημα ὁλόκληρον, ἤρξατο συρίζον καὶ ἐκχύνον πίδακας φλογὸς καὶ φώτων πολυχρώμων, ἄλλοι δὲ δύο τοιοῦτοι πυροτεχνικοὶ πύργοι ἀναφθέντες συνεπλήρουν τὸ πανόραμα. Καὶ ἦν τὸ θέαμα ὄντως μεγαλοπρεπές. Ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου ἀπλέτως ἐφωτίσθη πᾶσα ἡ ἀτμοσφαῖρα καὶ ἡ ἐπὶ τῆς λίμνης ἀνταν-άκλασις νέον διήνοιγε κάτωθεν ἡμῶν στερέωμα, ἐν ᾧ διέσχιζον τὴν σελαγίζουσαν ἔκτασιν βολίδες πολύχρωμοι, ἐντονωτέραν διαγράφουσαι φωτεινὴν γραμμὴν ἐν τῷ ἀμαυρῷ τῆς λίμνης πυθμένι. Πέριξ δὲ τὸ πᾶν ἦν ὁρατὸν ἐν τῷ ἁπλέτῳ ἐκείνῳ τεχνητῷ φωτὶ καὶ αἱ μορφαὶ τῶν ἀπὸ τῆς γεφύρας καὶ τῆς Tonhalle θεωμένων ἤλλαζον μὲν χρώματα πολλά, ἀλλὰ τὸ ἐκ περιτροπῆς κυριεῦον ἦν ὠχρόν, περιβάλλον αὐτοὺς μυστηριώδές τι καὶ μεγαλοπρεπὲς ἐν μέσῳ τῶν ἐξ ἐνετικῶν φανῶν πολυσυνθέτων ἐκείνων διακοσμήσεων τῶν δύω τούτων ἐπισήμων οὕτως εἰπεῖν θεωρείων.

Ἀλλ' ἤρχισεν ὅλη ἐκείνη ἡ λάμψις βαθμηδὸν νὰ ἐκπνέῃ, καὶ ἠμαυροῦτο, καὶ ἐμειοῦτο ὁλονέν, πᾶσαι δὲ αἱ ἑστίαι αὐτῆς, ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, ἐξέπεμπον μίαν τελευταίαν ἀναλαμπὴν καὶ ἔσβυνον. Καὶ μετ' ὀλίγον ὁ ἐπὶ τῆς λίμνης μαγαλοπρεπὴς σελαγισμὸς ἔπαυσε καὶ ἐφαίνοντο τὰ λείψανα τῶν πυροτεχνημάτων, ὡς ἄκραι ἀνημμένων σιγάρων, καὶ οἱ ἐνετικοὶ φανοὶ ὡς πυγολαμπίδες ἐν τῷ σκότει. Αἱ λέμβοι ἤρξαντο νὰ κινῶνται πρὸς ἀναχώρησιν καὶ τὸ πᾶν ἐφαίνετο πολὺ σκοτεινότερον ἢ ὅσον πραγματικῶς ἦτο. Δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ ἠκούοντο σχόλια περὶ τῆς μακαρίτιδος πλέον φωτοχυσίας, ποὺ δὲ καὶ ποῦ γέλως φαιδρὸς διέσχιζεν, ὡς μεταλλικὸς ἦχος, τὴν ἀτμοσφαῖραν. Ἐδῶ δύω λέμβοι προσήγγιζον ἀλλήλαις διὰ ν' ἀνταλλαξῶσιν ἕνα λόγον, καὶ ἐκεῖ ἐλαφροὶ κωπηλάται διέσχιζον γαργῶς τὰ ὕδατα τῆς λίμνης καταδιώκοντες μειδιῶσαν ἀπὸ ἄλλης λέμβου γλυκεῖαν μορφήν. Ἀλλὰ τὸ σύνολον, ἀνεξάρτητος τῶν ῥωμαντικῶν ἐπεισοδίων δι' ὧν ἐστόλιζον τὴν εἰκόνα οἱ αἰσθηματίαι ἐκ τῶν θεατῶν, ὡμοίαζε φυγῇ ἐσπευσμένῃ, οἵαν στρατὸς νικηθεὶς ὑφίσταται ἢ προσκεκλημένοι ἀποτομῶς ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου εἰδοποιηθέντες, ὅτι ἐκπέπαυται τῆς ἀποχωρήσεως ἡ ὥρα! Ἐντὸς βραχέος χρόνου διαστήματος αἱ διαπλέουσαι τὴν λίμνην λέμβοι ἐμετροῦντο ἐπὶ τῶν δακτύλων. Τὸ πᾶν εἶχε σκοτασθῆ καὶ ἡ πρὸς τιμὴν τῶν ἐκθετῶν ἑορτὴ εἶχε λήξει.

Ἡμεῖς δὲ ἐπανερχόμενοι εἰς τὰ ἴδια εἰσήλθομεν εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ *Αἰγυπτιοῦ* καὶ ἐπεδόθημεν εἰς ζυθοποσίαν ἐπὶ τοῦ μαγικοῦ ἐξώστου, καταστρωννύοντες τῶν ἐκδρομῶν τῆς ἐπιούσης τὸ δρομολόγιον. Συνεφωνήσαμεν νὰ συναντηθῶμεν τῇ πρωΐᾳ καὶ ἀνέλαβεν ὁ φίλος μου διπηγήσας νὰ ἔλθῃ πρὸς ἀναζήτησίν μου εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Ἀλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς του, ὅταν ἐλθὼν τὸ πρωὶ ἐκεῖ, μ' εὗρεν ἕτοιμον πρὸς ἀναχώρησιν ἐκ Ζυρίχης. Τῷ ἀνέπτυξα πῶς ἡ ἐξέλεγξις τοῦ ταμείου καὶ ἡ πρὸ ἡμερῶν παραμεληθεῖσα κατάστρωσις τῶν ἐξόδων ἐπέβαλλόν μοι τὴν ἐσπευσμένην φυγήν. Καὶ ἐπειδὴ εἴχομεν συνυπηρετήσει ἐν τῇ στρατῷ, μεταχειρισθεὶς ἔκφρασιν ἀπομείνασάν μοι λείψανον τῆς ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει ἐπιστρατείας,

— Τὸ βαλάντιόν μου, τῷ εἶπον, ἠχεῖ... *ἀνακλητήριον*.

Καὶ πρὸ τῆς γυμνῆς πραγματικότητος ἐπείσθη ὅτι δὲν χωροῦν λόγοι πρὸς ἀποτροπήν, καὶ ἐγέλασε τὸν ἐγκάρδιον ἐκεῖνον γέλωτά του, τὸν μεταδίδοντα τὴν εὐθυμίαν εἰς ἑνὸς μιλίου ἀπόστασιν. Οὕτως εὐθύμως ἠτενίζομεν τὸ ναυάγιον τῶν σχεδιασθεισῶν ἐκδρομῶν καὶ ἐπὶ τὸ κομψότερον ἀπεθαυμάζομεν τὴν περιηγητικὴν ὀλιγαρκειάν μου, ἀνθισταμένου εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ μείνω μίαν μόνην ἔτι ἡμέραν, ὅπως ἀναβῶμεν ἐπὶ τοῦ Uetliberg, καὶ διατρέξωμεν τὰ πλησιέστερα περίχωρα, καὶ διαπλεύσωμεν τὴν λίμνην. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ σκωμμάτων καὶ εὐφυολογιῶν ἠγόρασα τὸ μέχρι Λουζέρνης (Luzern) εἰσιτήριόν μου καὶ ἐπεριμένομεν τὸν θυρωρὸν τοῦ ξενοδοχείου, ὅστις εἶχεν ἀναλάβῃ νὰ κομίσῃ εἰς τὸν σταθμὸν τὰς ἀποσκευάς μου. Ἀλλ' ὁ θυρωρὸς οὐδαμοῦ ἐφαίνετο καὶ ἡ ὥρα ἐπροχώρει, ἡ δὲ ἁμαξοστοιχία ἦν ἐκεῖ ὑπὸ ἀτμὸν ἑτοίμη πρὸς ἀναχώρησιν. Ἡ ἀνησυχία ἤρχισε νὰ τρέπῃ εἰς φυγὴν τὴν πρωϊνὴν ἡμῶν εὐθυμίαν, διότι ἂν μὴ ἀνεχώρουν δι' ἐκείνης τῆς ἁμαξοστοιχίας, τὸ μὲν ἐκδοθὲν εἰσιτήριον ἔχανε πᾶσαν ἰσχὺν καὶ ἀξίαν, ἐγὼ δὲ μόλις τῇ ἐπιούσῃ ἠδυνάμην πάλιν ν' ἀναχωρήσω ἐγκαίρως εἰς Λουζέρνην καὶ δυνηθῶ νὰ χρησιμοποιήσω τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας εἰς ἐπίσκεψιν τῆς πόλεως. Καὶ ἐπὶ τέλους, τὸ κάτω, κάτω, τὸ ζήτημα ἔθιγεν ἀκριβῶς τὴν εὐαίσθητον χορδὴν τὴν ὑπαγορεύσασαν τὴν ἀναχώρησιν.

Ἐν τῇ κρισίμῳ στιγμῇ συνεκροτήθη συμβούλιον καὶ ἀπεφασίσθη, ὅπως ἐγὼ μὲν ἐπέλθω εἰς τὴν περιμένουσαν ἁμαξοστοιχίαν, ὁ δὲ φίλος μου, διανοίξας τὰ λίαν εὐμεγέθη σκέλη του, ἐρωτήσῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον περὶ τῆς τύχης τῶν ἀποσκευῶν μου. Ἐν πάσῃ περιπτώσει θ' ἀνεχώρουν καὶ ἄνευ αὐτῶν, ὁ δὲ ἀγαθὸς σύντροφος ἀνέλαβε νὰ μοὶ τὰς ἀποστείλῃ ἐντὸς τῆς ἡμέρας.

Ὁ σιδηρόδρομος ὀλίγιστα ἀκόμη λεπτὰ ἐχρειάζετο διὰ νὰ ἀναχωρήσῃ, ὅτε ἔφθασεν ἀσθμαίνων ὁ καλὸς φίλος καὶ μοὶ ἀνήγγειλεν, ὅτι ὁ θυρωρὸς τοῦ ξενοδοχείου παρέδωκε τὰς ἀποσκευὰς εἰς τὸν θυρωρὸν τῆς αἰθούσης τῆς 6ῆς θέσεως. Τρέχομεν πρὸς ἐκεῖνον καὶ οἱ δύω καὶ τέλος μετ' ἀναζητήσεις νευρικὰς ἠλεκτρικῆς ταχύτητος ἀνακαλύπτω τοὺς πιστοὺς τοῦ ταξειδίου μου συντρόφους ὑπὸ κάθισμά τι.

Ἀλλ' ὁ κώδων τοῦ σιδηροδρόμου ἠχεῖ τὸ τρίτον τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ, καὶ ἐγὼ . . . . μόλις προφθάνω ν' ἀναβῶ εἰς τὴν πρώτην συγοῦσαν σιδηροδρομικὴν ἁμαξαν ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ φίλου μου, ὅστις ἐπήδησε πάλιν ἔξω, ἐνῷ πλέον ἡ ἁμαξοστοιχία εἶχεν ἐκκινήσει. Ἀπεχωρίσθην αὐτοῦ ὑπὸ τόσον ἀτμηλάτους περιστάσεις, ὥστε σήμερον ἔτι παραμένει μοι αἴνιγμα, πῶς ἐγὼ μὲν κατώρθωσα ν' ἀναχωρήσω μετὰ τῶν ἀποσκευῶν μου, ἐκεῖνος δὲ νὰ μὴ μὲ συνοδεύσῃ ἀκουσίως μέχρι Λουζέρνης!

Ρ.

Ὁ Ἀρίστιππος, ὑβριζόμενος ὑπό τινος, ἐπετάχυνε τὸ βῆμά του εἰς φυγήν.

— Διατί φεύγεις; τῷ ἐφώναξεν ὁ ἄλλος.

— Διότι σὺ μὲν ἔχεις τὸ δικαίωμα, ἀπεκρίθη, νὰ μὲ ὑβρίζῃς, ἐγὼ δὲ νὰ μὴ ἀκούω τὰς ὕβρεις.

Η ΜΥΟΣΩΤΙΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Τῷ 1803, ἐν τῷ 12ῳ συντάγματι τοῦ γαλλικοῦ πεζικοῦ, τὸ ὁποῖον ἐφρούρει τότε ἐν Στρασβούργῳ, ὑπῆρχεν ἐπιλοχίας ὀνομαζόμενος Πέτρος Πιτοᾶ, ἐκ Μορβάν. Ὁ Πέτρος ἦτο γενναῖος καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως· ἦτο πρῶτος πάντοτε καὶ τελευταῖος εἰς τὸ πῦρ, ἐθεωρεῖτο δὲ πάντοτε ὡς ἀγαπῶν δύο μόνον πράγματα ἐν τῷ κόσμῳ τὴν ὀσμὴν τῆς πυρίτιδος καὶ τὸν συριγμὸν τῶν σφαιρῶν.

Ἡμέραν τινὰ ὁ Πέτρος ἐζήτησε δι' ἐπιστολῆς παρὰ τοῦ συνταγματάρχου αὐτοῦ ἄδειαν ἀπουσίας ὅπως νοσηλεύσῃ τὴν βαρέως ἀσθενοῦσαν γηραιὰν μητέρα του. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ προσέθετεν, ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὀγδοηκοντούτης καὶ παραλυτικός, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἠδύνατο νὰ παράσχῃ συνδρομὴν πρὸς τὴν δυστυχῆ γραῖαν. Ὑπέσχετο δὲ νὰ ἐπανέλθῃ ἅμα ὡς ἡ μήτηρ του ἀνελάμβανεν ἐκ τῆς ἀσθενείας αὐτῆς.

Ἀλλ' ὁ συνταγματάρχης ἀπήντησε πρὸς τὸν Πέτρον ὅτι, ἐπειδὴ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν περιεμένετο ἡ διαταγὴ ὅπως τὸ σύνταγμα ἐκκινήσῃ πρὸς πόλεμον, οὐδεμία ὑπῆρχεν ἐλπὶς νὰ τῷ δοθῇ ἄδεια.

Ὁ Πέτρος ὑπέμεινεν ἀγογγύστως.

Παρῆλθον δεκαπέντε ἡμέραι, δευτέρα δὲ ἐπιστολὴ ἐστάλη πρὸς τὸν συνταγματάρχην.

Διὰ ταύτης ὁ Πέτρος ἀνήγγελλε τῷ προϊσταμένῳ αὐτοῦ, ὅτι ἡ μήτηρ του εἶχεν ἀποθάνει μετὰ τῆς λύπης ὅτι δὲν εἶδε τὸν υἱόν της παρ' αὐτῇ, ἐνῷ ἐπεθύμει, ὡς μήτηρ καλὴ καὶ φιλόστοργος, νὰ τὸν εὐχηθῇ διὰ τελευταίαν φοράν. Ὁ Πέτρος καὶ τὴν φορὰν ταύτην ἐζήτει ἄδειαν ἀπουσίας ἑνὸς μηνός, ἔλεγε δὲ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ γνωστοποιήσῃ τὸν λόγον, δι' ὃν ἠναγκάζετο νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδειαν ταύτην· ἦτο οἰκογενειακὸν μυστικόν... Ἱκέτευε δ' ἐπιμόνως τὸν συνταγματάρχην του νὰ μὴ τῷ ἀρνηθῇ τὴν χάριν ταύτην.

Ἀλλὰ καὶ ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ τοῦ Πέτρου ἔσχε τὴν τύχην τῆς πρώτης. Μόνον ὁ λοχαγὸς τοῦ δυστυχοῦς στρατιώτου εἶπεν αὐτῷ:

— Πέτρε, ὁ συνταγματάρχης ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν σου. Ἐλυπήθη διὰ τὸν θάνατον τῆς γηραιᾶς μητρός σου, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ σοὶ δώσῃ τὴν ἄδειαν τὴν ὁποίαν ζητεῖς, διότι αὔριον τὸ σύνταγμα ἀναχωρεῖ ἐκ Στρασβούργου.

— Ἀ! τὸ σύνταγμα ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὸ Στρασβοῦργον; καὶ ποῦ πηγαίνει, σᾶς παρακαλῶ;

— Εἰς τὴν Αὐστρίαν. Θὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν Βιέννην, γενναῖέ μου Πέτρε. Θὰ κτυπηθῶμεν μὲ τοὺς Αὐστριακούς... τοῦτο δὲ σ' εὐχαριστεῖ, δὲν ἔχει οὕτω;

Ὁ Πέτρος οὐδὲν ἀπήντησεν· ἐφαίνετο βεβυθισμένος εἰς βαθείας σκέψεις. Ὁ λοχαγὸς τὸν ἔ-

λαβεν ἐκ τῆς χειρός, σείων δὲ σφοδρῶς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τῷ εἶπεν:

— Ὁμίλει λοιπόν, Πέτρε· μήπως σήμερον εἶσαι κωφός; Σοὶ ἀναγγέλλω ὅτι ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν θὰ λάβῃς τὴν εὐτυχίαν νὰ κτυπηθῇς μὲ τοὺς Αὐστριακούς, καὶ δὲν μ' εὐχαριστεῖς διὰ τὴν καλὴν εἴδησιν; Φαίνεσαι μάλιστα ὅτι δὲν μὲ ἀκούεις;

— Μάλιστα, λοχαγέ μου, πολὺ καλὰ σᾶς ἐννόησα καὶ σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ διὰ τὴν εἴδησίν σας· τὴν εὑρίσκω ἐξαίρετον.

— Ἔχει καλῶς.

— Λοιπόν, λοχαγέ μου, δὲν ὑπάρχει μέσον νὰ λάβω αὐτὴν τὴν ἄδειαν;

— Ἀλλ' εἶσαι τρελλός; Ζητεῖς ἄδειαν... τὴν παραμονὴν πολέμου... Εἰς τοιαύτας στιγμὰς δὲν δίδονται ἄδειαι!

— Ἔχετε δίκαιον!... Οὔτε ζητοῦνται... διότι τοιουτοτρόπως θὰ ἐφαίνετό τις ἄνανδρος... λοιπόν, δὲν ζητῶ ἄδειαν ἀπουσίας.

— Καὶ κάμνεις καλά.

Τὴν ἐπιοῦσαν τὸ 12ὸν σύνταγμα τοῦ πεζικοῦ εἰσήρχετο εἰς Γερμανίαν.

Μετὰ τρεῖς μῆνας, ἐνῷ τὸ 12ὸν σύνταγμα, ἀφθόνους ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ Βάγραμ δρέψαν δάφνας, εἰσήρχετο θριαμβευτικῶς εἰς Στρασβοῦργον, χωροφύλακες ἐπανέφερον τὸν Πέτρον εἰς τὸ σύνταγμα αὐτοῦ.

Πάραυτα συνέρχεται τὸ στρατοδικεῖον, ὁ δὲ Πέτρος κατηγορεῖται ὡς λιποτακτήσας καθ' ὃν χρόνον τὸ σύνταγμά του ἐπρόκειτο νὰ συγκρουσθῇ μετὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Τὸ στρατοδικεῖον τοῦτο παρουσίασε θέαμα παράδοξον. Ὁ κατήγορος ἀνεγίνωσκε τὰ ἑξῆς:

« Πέτρε Πιτοᾶ, σύ, εἰς τῶν γενναιοτέρων στρα-
» τιωτῶν, σύ, τοῦ ὁποίου τὸ στῆθος κοσμεῖ τὸ
» παράσημον τῆς λεγεῶνος τῆς τιμῆς, σύ, ὅστις
» οὐδέποτε ἐτιμωρήθης οὔτε ἐπεπλήχθης ὑπὸ
» τῶν ἀνωτέρων σου, ἀφῆκες τὸ σύνταγμά σου,
» τοῦτο δὲ σχεδὸν τὴν προτεραίαν τῆς μά-
» χης ἄνευ ἰσχυροῦ λόγου. Τὸ στρατοδικεῖον ζη-
» τεῖ νὰ μάθῃ τὸν λόγον τοῦτον, διότι θὰ ἐθεώ-
» ρει εὐτυχίαν του ἂν ἠδύνατο, ἂν ὄχι νὰ σὲ
» ἀθωώσῃ — τὸ ὁποῖον οὔτε ὀφείλει οὔτε θέλει
» νὰ πράξῃ — ἀλλὰ τοὐλάχιστον νὰ σὲ συστή-
» σῃ εἰς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ Αὐτοκράτορος.

Εἰς ταῦτα ὁ κατηγορούμενος ἀπήντα: «— Ἐ-
» λειποτάκτησα ἄνευ λόγου, ἄνευ αἰτίας, καὶ
» δὲν μετανοῶ. Ἂν ἠδυνάμην νὰ τὸ πράξω καὶ
» πάλιν, θὰ τὸ ἔπραττον. Εἰμὶ ἄξιος θανάτου· κατα-
δικάσατέ με! »

Εἶτα ἐλθόντες οἱ μάρτυρες εἶπον:

« — Ὁ Πέτρος Πιτοᾶ ἐλειποτάκτησε, τὸ εἰξεύρομεν, ἀλλὰ δὲν τὸ πιστεύομεν ».

Ἄλλοι εἶπον:

« — Ὁ Πέτρος Πιτοᾶ ἐτρελλάθη· τὸ στρα-
» τοδικεῖον δὲν δύναται νὰ καταδικάσῃ ἕνα τρελ-
» λόν. Πρέπει ἀντὶ νὰ τὸν καταδικάσῃ εἰς θά-
» νατον νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸ φρενοκομεῖον ».

Μικροῦ δεῖν νὰ γείνῃ παραδεκτὴ ἡ τελευταία αὕτη γνώμη, διότι πάντα τὰ μέλη τοῦ στρατοδικείου ἐχαρακτήριζον τὴν λιποταξίαν τοῦ Πέτρου Πιτοᾶ ὡς πρᾶξιν ἀκατανόητον. Ἐν τούτοις ὁ κατηγορούμενος ἐφάνη τοσοῦτον ἁπλοῦς, τοσοῦτον λογικὸς ἐν τῇ ἐπιμονῇ αὐτοῦ ὅπως τὸν καταδικάσωσι, μετὰ τοσαύτης τολμηρᾶς εἰλικρινείας ἀνεκήρυξε τὸ ἔγκλημα αὐτοῦ, ἐπαναλαμβάνων ἀδιαλείπτως ὅτι δὲν μετεμελεῖτο, ὥστε δὲν ὑπῆρχε τρόπος νὰ καταφύγωσιν εἰς ἐπιείκειαν. Ὅθεν ἀπηγγέλθη ἡ εἰς θάνατον καταδίκη.

Ὅταν ἀνέγνωσαν πρὸς τὸν Πέτρον τὴν θανατικὴν ἀπόφασιν οὐδὲ ἂν συνωφρυώθη. Τὸν παρεκίνησαν ἐπιμόνως νὰ ζητήσῃ χάριν ἀλλ' ἠρνήθη.

Ἐπειδὴ δὲ πάντες ἐμάντευον ὅτι ἐν τούτῳ ὑπῆρχε παράδοξον μυστήριον, ἀπεφασίσθη ν' ἀναβληθῇ ἡ τοῦ Πέτρου θανάτωσις. Ὁ κατάδικος ὡδηγήθη καὶ πάλιν εἰς τὴν στρατιωτικὴν φυλακήν, τῷ ἀνήγγειλαν δ' ὅτι, συνεπείᾳ ὅλως ἰδιαιτέρας εὐνοίας, τῷ παρεχωροῦντο ἑβδομήκοντα δύο ὧραι ὅπως ζητήσῃ χάριν· ἀλλ' ὁ Πέτρος ἀνέστειλε τοὺς ὤμους καὶ δὲν ἀπήντησε.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἐπρόκειτο νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ θανάτωσις, ἀλλὰ περὶ τὸ μεσονύκτιον ἠνοίχθη ἠσύχως ἡ θύρα τῆς φυλακῆς τοῦ Πέτρου, εἰς ὑπαξιωματικὸς προὐχώρησε μέχρι τῆς κλίνης ἐφ' ἧς ἐκοιμᾶτο ὁ κατάδικος, ἀφοῦ δὲ παρετήρησεν αὐτὸν ἐπ' ὀλίγον τὸν ἐξύπνισεν. Ὁ Πέτρος ἠνέῳξε τοὺς ὀφθαλμούς, παρατηρῶν δὲ περὶ αὐτὸν εἶπε·

— Ἀ! ἔφθασε λοιπὸν ἡ ὥρα;... Τέλος!....

— Ὄχι, Πέτρε, ἀπεκρίθη ὁ ὑπαξιωματικός, δὲν ἔρθασεν ἀκόμη ἡ ὥρα, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον θὰ σημάνῃ.

— Καὶ τί μὲ θέλεις;

— Πέτρε, δὲν μὲ γνωρίζεις, ἀλλ' ἐγὼ σὲ γνωρίζω. Σὲ εἶδον εἰς Αὐστερλίτζ ἔνθα ἐπολέμησες γενναίως. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, Πέτρε, διατρέφω πρὸς σὲ ζωηρὰν καὶ εἰλικρινῆ ὑπόληψιν. Ἀφιχθεὶς χθὲς εἰς Στρασβοῦργον, ἐπληροφορήθην τὸ ἔγκλημα καὶ τὴν καταδίκην σου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ δεσμοφύλαξ εἶνε συγγενής μου, μοὶ ἐπέτρεψε νὰ ἔλθω καὶ νὰ σοὶ εἴπω· Πέτρε, ὁ μέλλων ν' ἀποθάνῃ λυπεῖται πολλάκις, διότι δὲν ἔχει πλησίον του ἕνα φίλον πρὸς τὸν ὁποῖον νὰ δύναται ν' ἀνοίξῃ τὴν καρδίαν του καὶ νὰ τῷ ἀναθέσῃ ἱερόν τι καθῆκον ὅπως ἐκπληρώσῃ... Πέτρε, ἂν συγκατατίθεσαι, θὰ εἶμαι αὐτὸς ὁ φίλος...

— Εὐχαριστῶ, σύντροφε, ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος διὰ βραχείας φωνῆς.

— Δὲν ἔχεις νὰ μοὶ εἴπῃς τίποτε;

— Τίποτε.

— Πῶς! οὐδ' ἕνα κἂν ἀποχαιρετισμὸν διὰ τὴν μνηστήν σου, διὰ τὴν ἀδελφήν σου;

— Οὔτε μνηστὴν εἶχον ποτὲ οὔτε ἀδελφήν.

— Διὰ τὸν πατέρα σου;

— Δὲν ἔχω πλέον πατέρα. Ἀπέθανε πρὸ δύο μηνῶν εἰς τὰς ἀγκάλας μου.

— Διὰ τὴν μητέρα σου;...

— Διὰ τὴν μητέρα μου;... εἶπεν ὁ Πέτρος μετὰ φωνῆς βαθέως ἠλλοιωμένης, διὰ τὴν μητέρα μου!... Ἀχ! σύντροφε, μὴ προφέρεις αὐτὸ τὸ ὄνομα, διότι ὁσάκις τὸ ἀκούω, καὶ ὁσάκις τὸ προφέρω κατὰ διάνοιαν, συγκινοῦμαι ὡς παιδίον. Καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην νομίζω ὅτι, ἂν ὡμίλουν περὶ τῆς μητρός μου...

— Καὶ λοιπόν!

— Θὰ ἔκλαιον... Καὶ ὁ ἀνὴρ δὲν πρέπει νὰ κλαίῃ! Νὰ κλαύσω, ἐξηκολούθησε παραφερόμενος, νὰ κλαύσω ὅταν ἔχω πλέον ὀλίγας μόνον ὥρας νὰ ζήσω, τοῦτό θ' ἀπεδείκνυεν ὅτι εἶμαι ἄνανδρος!

— Εἶσαι πάρα πολὺ αὐστηρός, σύντροφε. Νομίζω, δόξα τῷ Θεῷ, ὅτι ἔχω τόσην καρδίαν ὅσην καὶ πᾶς ἄλλος, καὶ ἐν τούτοις θὰ ἔκλαιον χωρὶς ἐντροπὴν ὁμιλῶν διὰ τὴν μητέρα μου.

— Ἀλήθεια! εἶπεν ὁ Πέτρος λαμβάνων μετὰ ζωηρότητος τὴν χεῖρα τοῦ ὑπαξιωματικοῦ. Εἶσαι ἀνήρ, εἶσαι στρατιώτης, καὶ δὲν θὰ ἠρυθρίας νὰ κλαύσῃς;

— Ἀναλογιζόμενος τὴν μητέρα μου;... ὄχι βεβαίως. Εἶνε τόσον καλή, μὲ ἀγαπᾷ τόσον, καὶ ἐγὼ τόσον τὴν ἀγαπῶ!

— Σὲ ἀγαπᾷ; τὴν ἀγαπᾷς;... Ὦ! τότε, θὰ σοὶ εἴπω τὰ πάντα· ἡ ψυχή μου εἶνε πλήρης καὶ πρέπει ν' ἀνακουφισθῶ, ὅταν δὲ παράδοξα καὶ ἂν σοὶ φανοῦν τὰ αἰσθήματά μου, εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν θὰ γελάσῃς δι' αὐτά. Ἄκουσόν με, λοιπόν, διότι ὅ,τι πρὸ ὀλίγου ἔλεγες εἶνε ἀληθές· ὅταν τις πρόκηται ν' ἀποθάνῃ, εἶνε εὐτυχὴς ἔχων φίλον πρὸς τὸν ὁποῖον ν' ἀνοίξῃ τὴν καρδίαν του... Δὲν εἶνε ἀληθὲς ὅτι θέλεις νὰ μὲ ἀκούσῃς; Δὲν εἶνε ἀληθὲς ὅτι δὲν θὰ γελάσῃς δι' ἐμέ;

— Σὲ ἀκούω, Πέτρε... Ὁ μέλλων ν' ἀποθάνῃ διεγείρει πάντοτε συμπάθειαν.

— Μάθε λοιπὸν ὅτι, ἀφ' ὅτου ἐγεννήθην, ἓν μόνον πρόσωπον ἠγάπησα, τὴν μητέρα μου!... Τὴν ἠγάπησα δὲ ὡς δὲν ἀγαποῦν πάντοτε, μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μου. Ὅταν ἤμουν μικρός, ἀνεγίνωσκον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της, καθὼς καὶ ἐκείνη ἀνεγίνωσκεν εἰς τοὺς ἰδικούς μου. Διὰ τὴν καρδίαν μου ἡ μήτηρ μου ἦτο ἐγώ· διὰ τὴν καρδίαν της ἐγὼ ἤμην ἐκείνη. Οὔτε ἐρωμένην ἀπέκτησα ποτὲ οὔτε φίλους. Ἡ μήτηρ μου μοὶ ἦτο τὸ πᾶν.

Ὅταν μὲ προσεκάλεσαν εἰς τὸν στρατόν, ὅταν μοὶ εἶπον ὅτι ἔπρεπε νὰ τὴν ἀφήσω, κατελήφθην ὑπὸ μεγάλης ἀπελπισίας καὶ ἐκήρυξα ὅτι, καὶ ἂν ἀκόμη μετεχειρίζοντο τὴν βίαν, δὲν θὰ μὲ ἀπεχώριζον ἀπὸ τῆς μητρός μου ζῶντα. Ἀλλ' ἡ ἁγία καὶ γενναία ἐκείνη γυνὴ μὲ ἕνα λόγον μετέβαλε τὴν ἀπόφασίν μου.

« — Πέτρε, πρέπει νὰ ἀναχωρήσῃς, μοὶ εἶπε, τὸ θέλω ».

Ἐγονυπέτησα καὶ τῇ εἶπον:

« — Μῆτέρ μου, θ' ἀναχωρήσω ».

« — Πέτρε, προσέθηκεν, ὑπῆρξες καλὸς υἱὸς καὶ εὐχαριστῶ δι' αὐτὸ τὸν Θεόν· ἀλλ' ὁ ἀνὴρ δὲν ἔχει νὰ ἐκπληρώσῃ μόνον υἱικὰ καθήκοντα. Πᾶς πολίτης ὀφείλει τὴν ζωήν του εἰς τὴν πατρίδα του· ἡ πατρίς σου σὲ προσκαλεῖ· ὑπάκουσον! Θὰ γείνῃς στρατιώτης· ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ ζωή σου δὲν σοὶ ἀνήκει πλέον, ἀνήκει εἰς τὴν πατρίδα. Ἂν τὰ συμφέροντά της ἀπαιτοῦν τὴν ζωήν σου, μὴ τὴν φειδωλευθῇς. Ἂν ὁ Θεὸς θελήσῃ ν' ἀποθάνῃς πρὸ ἐμοῦ, θὰ σὲ κλαύσω ἐξ ὅλης ψυχῆς ἀλλὰ θὰ εἰπῶ:—Ὁ Θεὸς μοῦ τὸν ἔδωκε καὶ ὁ Θεὸς μοῦ τὸν ἐπῆρεν. Εὐλογημένον ἔστω τὸ ἅγιον του ὄνομα! Ἀναχώρησον λοιπόν, καὶ ἂν μὲ ἀγαπᾷς, ἐκτέλεσον τὸ καθῆκόν σου!»

Ὦ! ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω τοὺς λόγους τῆς ἁγίας ἐκείνης γυναικός. «Ἐκτέλεσον τὸ καθῆκόν σου!» εἶχεν εἴπει, ἀλλ' ὁ στρατιώτης ἔχει καθῆκον νὰ ὑπακούῃ παντοῦ καὶ πάντοτε· παντοῦ καὶ πάντοτε ὑπήκουσα. Καθῆκον ἐπίσης ἔχει ὁ στρατιώτης νὰ προβαίνῃ κατ' εὐθεῖαν ἐνώπιόν του, ἐν τῷ μέσῳ τῶν κινδύνων χωρὶς νὰ διστάζῃ, χωρὶς νὰ σκέπτεται. Οἱ βλέποντές με βαδίζοντα τοιουτοτρόπως πρὸ τῶν σφαιρῶν ἔλεγον:

« — Ἰδοὺ εἷς γενναῖος!»

Ἔπρεπε μᾶλλον νὰ λέγωσιν:

« — Ἰδοὺ εἷς ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ πολὺ τὴν μητέρα του! »

Ἡμέραν τινὰ ἔλαβον μίαν ἐπιστολὴν πληροφοροῦσάν με ὅτε ἡ φιλτάτη μήτηρ μου ἦτο ἀσθενής! Ἠθέλησα νὰ ὑπάγω καὶ νὰ τὴν ἴδω. Ἐζήτησα ἄδειαν ἀπουσίας ἀλλὰ δὲν μοὶ τὴν ἔδωκαν. Ἐνεθυμήθην τοὺς τελευταίους αὐτῆς λόγους;

« — Ἂν μὲ ἀγαπᾷς, ἐκτέλεσον τὸ καθῆκόν σου. »

Καὶ ὑπέμεινα. Μετ' ὀλίγον ἐπληροφορήθην ὅτι ἀπέθανεν... Ὦ! τότε ἔχασα τὸν νοῦν. Ἀντὶ πάσης θυσίας καὶ μεθ' ὅλα τὰ προσκόμματα ἤθελον νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα μου. Πόθεν μοὶ προήρχετο ἡ τοσούτῳ ζωηρά, ἡ τοσούτῳ ἐπιτακτικὴ ἐπιθυμία αὕτη νὰ ἐπανίδω τὰ μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀποθάνει ἡ μήτηρ μου; Θὰ σοὶ τὸ ὁμολογήσω, καὶ ἐπειδὴ ἔχεις καὶ σὺ μητέρα, ἐπειδὴ τὴν ἀγαπᾷς, θὰ μ' ἐννοήσῃς...

Ἡμεῖς οἱ χωρικοὶ τοῦ Μορβὰν εἴμεθα ἁπλοϊκοὶ καὶ εὔπιστοι· οὔτε ἐπιστήμονες οὔτε πεπαιδευμένοι εἴμεθα, καθὼς εἰς τὰς πόλεις, ἀλλ'

ἔχομεν τὰς πεποιθήσεις μας, τὰς ὁποίας οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων ὀνομάζουσι προλήψεις. Ἀλλὰ τί μὲ ἐνδιαφέρει ἡ λέξις; Προλήψεις ἢ πεποιθήσεις τὰς ἔχομεν, θὰ εἶνε δὲ πολὺ ἐπιτήδειος ὅστις δυνηθῇ νὰ μᾶς τὰς ἀποσπάσῃ. Λοιπόν, κατά τινα τῶν κυριωτέρων πεποιθήσεών μας, ὅστις δρέψῃ τὸ πρῶτον ἄνθος, τὸ ὁποῖον θ' ἀνοίξῃ ἐπὶ τοῦ χώματος ἑνὸς τάφου, εἶνε βέβαιος ὅτι ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσῃ τὸν νεκρὸν οὔτε θὰ λησμονηθῇ ὑπ' αὐτοῦ. Ἡ πεποίθησις αὕτη εἶνε φιλτάτη! Μετ' αὐτῆς ὁ θάνατος οὐδὲν πλέον ἔχει τὸ τρομακτικόν, διότι ὁ θάνατος ἄνευ τῆς λήθης εἶνε πλέον γλυκὺς μόνον ὕπνος, καὶ ἀνάπαυσις μετὰ μακροὺς κόπους...

Τὸ ἄνθος τοῦτο ἠθέλησα νὰ τὸ ἴδω φυόμενον καὶ νὰ τὸ δρέψω. Ἀνεχώρησα λοιπόν!... Μετὰ δεκαήμερον μακρὰν καὶ ἐπίμοχθον πορείαν ἔφθασα μέχρι τοῦ τάφου τῆς μητρός μου. Ἡ γῆ ἐφαίνετο ἀκόμη προσφάτως ἀνασκαφεῖσα· οὐδὲν ἄνθος εἶχε φυτρώσει. Παρῆλθον ἓξ ἑβδομάδες, εἶτα κατὰ τὴν ἀνατολὴν ὡραίας τινὸς ἡμέρας εἶδον ἀνοιγόμενον μικρὸν κυανόχρουν ἄνθος. Ἦτο ἐκ τῶν ἀνθέων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων ὀνομάζουσι *μυοσωτίδας*, καὶ τὰ ὁποῖα ἡμεῖς ὀνομάζομεν *Μή με λησμονεῖς*. Ὅταν τὸ ἔδρεψα, ἔχυσα δάκρυα χαρᾶς, διότι ἐνόμιζον ὅτι τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ἄνθος ἦτο ἡ ψυχὴ τῆς μητρός μου, ὅτι εἶχεν αἰσθανθῆ τὴν παρουσίαν μου, καὶ ὅτι ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ ἄνθους τούτου ἐπανήρχετο πρός με.

Οὐδὲν μὲ ἐκράτει πλέον εἰς τὴν πατρίδα μου, διότι ὁ πατήρ μου δὲν ἐβράδυνε ν' ἀκολουθήσῃ τὴν μητέρα μου εἰς τὸν τάφον· ἔπειτα εἶχον δρέψει τὸ τοσούτῳ πολύτιμον ἄνθος μου, τί ἤθελον πλέον; Ἐνεθυμήθην τὰς μητρικὰς συμβουλάς:

— «Ἐκτέλεσον τὸ καθῆκόν σου!»

Ἐζήτησα τοὺς χωροφύλακας καὶ εἶπον πρὸς αὐτούς:

«— Ἐδραπέτευσα, συλλάβετέ με!

Ἤδη θ' ἀποθάνω, καὶ ἄν, καθὼς μ' ἐβεβαίωσες, σ' ἔχω φίλον, θ' ἀποθάνω χωρὶς λύπην διότι θὰ μοὶ κάμῃς τὴν χάριν τὴν ὁποίαν παρὰ σοῦ περιμένω. Τὸ ἄνθος τὸ ὁποῖον, μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς μου, ἔδρεψα ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς μητρός μου, εὑρίσκεται ἐδῶ, ἐντὸς τοῦ φυλακτοῦ τούτου, τὸ ὁποῖον κρέμαται ἐπὶ τῆς καρδίας μου· ὑποσχέθητί μοι λοιπὸν ὅτι θὰ φροντίσῃς νὰ μὴ μοὶ τὸ ἀφαιρέσουν. Αὐτὸ εἶνε ὁ δεσμὸς ὁ συνδέων με μετὰ τῆς μητρός μου, ἂν δ' ἐννόουν ὅτι ὁ δεσμὸς οὗτος θὰ διερρήγνυτο, ὦ! τότε θ' ἀπέθνησκον χωρὶς γενναιότητα. Λέγε, μοὶ ὑπόσχεσαι νὰ κάμῃς ὅτι σοὶ ζητῶ;

— Σοὶ τὸ ὑπόσχομαι.

— Ὦ! δὸς τὴν χεῖρά σου νὰ τὴν θλίψω ἐπὶ τῆς καρδίας μου! Εἶσαι πολὺ καλὸς δι' ἐμὲ καὶ σὲ ἀγαπῶ, ἂν δ' ὁ Θεὸς διὰ τῆς παντοδυναμίας αὐτοῦ μοὶ ἔδιδε δευτέραν ζωήν, ἐπεθύμουν νὰ σοὶ τὴν ἀφιερώσω.

Οἱ φίλοι ἀπεχωρίσθησαν.

Τὴν ἐπιοῦσαν, ἅμα ἔφθασαν εἰς τὸ μέρος τῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως ἡ δὲ ὁλεθρία ἀπόφασις εἶχεν ἤδη ἀναγνωσθῆ, ἠκούσθησαν μεταξὺ τῶν γραμμῶν τῶν στρατιωτῶν ὑπόκωφος ψιθυρισμὸς καὶ εἶτα παρατεταμέναι κραυγαί:

«— Ὁ αὐτοκράτωρ!... εἶνε ὁ αὐτοκράτωρ!... ζήτω ὁ αὐτοκράτωρ!...

Ὁ αὐτοκράτωρ ἀφίππευσεν, εἶτα δέ, μὲ τὸ βραχὺ καὶ ταχὺ αὐτοῦ βῆμα, ἐβάδισε κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν κατάδικον. Ὁ Πέτρος τὸν παρετήρησεν· ἐνόμιζέ τις ὅτι ἤθελε νὰ ὁμιλήσῃ ἀλλὰ κατελήφθη ὑπὸ θάμβους.

«— Πέτρε, εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ, ἐνθυμήσου ὅ,τι μοὶ εἶπες αὐτὴν τὴν νύκτα. Ὁ Θεός σοὶ δίδει δευτέραν ζωήν, ἀφιέρωσον δ' αὐτὴν οὐχὶ εἰς ἐμὲ ἀλλ' εἰς τὴν Γαλλίαν! Καὶ αὐτὴ εἶνε καλὴ καὶ ἀξία μήτηρ!... Ἀγάπα την καθὼς ἠγάπας τὴν *ἀλλην*.»

Καὶ ἀπεμακρύνθη ἐν τῷ μέσῳ παρατεταμένων ζητωκραυγῶν.

Μετά τινα ἔτη ὁ Πέτρος, ὅστις ἦτο τότε λοχαγὸς ἐν τῇ γηραιᾷ φρουρᾷ, ἔπιπτεν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἐν Βατερλῷ, καίπερ δὲ θανασίμως τρωθείς, *εὗρεν ἔτι ἀρκούσαν δύναμιν ἵνα κραυγάσῃ* μετὰ φωνῆς βροντώδους·

«— Ζήτω ὁ αὐτοκράτωρ! ζήτω ἡ Γαλλία! ζήτω ἡ μήτηρ μου.»

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ). Ε. Μορεν.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΤΑ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΔΗ ΠΟΤΑ

ΣΤ'.—ΟΛΕΘΡΙΑ ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΧΡΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ.

Τὰ θύματα τοῦ οἰνοπνεύματος ἐν τῇ κοινωνίᾳ. — Τὰ τέκνα πληρώνουσιν ἁμαρτίας γονέων. — Ἡ μεγάλη θνησιμότης τῶν τέκνων τῶν οἰνοποτῶν καὶ ἡ ἀνάπτυξις διαφόρων ὑστερικῶν καὶ νευρικῶν παθήσεων ἐπὶ τῶν πλείστων ἐπιζώντων ἐξ αὐτῶν. — Ἡ βαθμιαία ἐκφύλισις καὶ καταστροφὴ ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος ὁλοκλήρων οἰκογενειῶν, ὁλοκλήρων φυλῶν, ὁλοκλήρων ἐθνῶν!

Ἡ φθορὰ καὶ καταστροφή, ἣν σήμερον εἰς τὴν κοινωνίαν ποιοῦσι τὰ οἰνοπνευματώδη ποτά, εἶνε εὐρυτάτη, καὶ ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις τὸ μέγεθος καὶ τὴν σπουδαιότητα αὐτῆς.

Ἡ ὁλεθρία ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ ἐπιρροὴ τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, ἧς τινος μόνον σκιαγραφίαν ἀσθενῆ ἐδώσαμεν ἀνωτέρω, ἀπεδείχθη οὐ μόνον δι' ἐπισταμένων ἐρευνῶν ἐν τοῖς ἐπιστημονικοῖς ἐργαστηρίοις, ἀλλὰ καὶ δι' ἐπιμελῶν καὶ ἀκριβῶν παρατηρήσεων καὶ στατιστικῶν γενομένων παρ' αὐτῷ τῷ λαῷ, ἐν αὐτῇ τῇ κοινωνίᾳ.

Ὁ γάλλος ἰατρὸς Magnan ἐπὶ 12 ὁλόκληρα ἔτη κατεγίνετο εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, καὶ δι' ἔργου σπουδαιοτάτου, στεφανωθέντος ὑπό τε τῆς *Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων* καὶ ὑπὸ τοῦ γαλλικοῦ *Ἰνστιτούτου*, ἀπέδειξε τὰς φοβερὰς καταστροφὰς τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν.

Ὁ διάσημος Cruveilhier ὑπελόγισε πρό τινων ἐτῶν ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπέθνησκον κατ' ἔτος 50 χιλιάδες ἐκ τῆς καταχρήσεως τῶν οἰνοπνευμάτων, ἐν δὲ τῇ Γερμανίᾳ 45 χιλιάδες! Ὁ Tourgennef ἀνεβίβαζεν εἰς 100 χιλιάδας τοὺς ἀποθνήσκοντας ἐν Ῥωσσίᾳ ὑπὸ τῆς ἀληθοῦς ταύτης τῆς ἀνθρωποκτόνου μάστιγος!

Ἐν Ἀμερικῇ δὲ εἶνε τοσοῦτον διαδεδομένη ἡ κατάχρησις τῶν οἰνοπνευμάτων, ὥστε ἐξ ἀπολύτου ἀνάγκης ἱδρύθησαν νοσοκομεῖα πολλά, εἰδικῶς προωρισμένα εἰς θεραπείαν πνευματικῆν καὶ σωματικῆν τῶν οἰνοποτῶν! Κατὰ τινα δὲ τελευταίαν στατιστικὴν ἐν μόναις ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς εἰς 8 ἔτη ἀπέθανον ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος 300 χιλιάδες ἀνθρώπων!...

* *

Ἐφημερίς τις ἀγγλική (British medical Journal) μόλις τό παρελθόν ἔτος ἐδημοσίευσεν ἔκθεσιν ἐπιτροπῆς ἐξόχων Ἄγγλων ἐπιστημόνων περὶ τῆς ἐπιρροῆς τῆς καταχρήσεως τῶν οἰνοπνευμάτων ἐπὶ τῆς ἐν γένει θνησιμότητος. Μετὰ μακρὰς ἐπιμελεῖς παρατηρήσεις καὶ πολλὰς ἀκριβεῖς στατιστικὰς οἱ ἐπιστήμονες οὗτοι εὗρον, ὅτι τὰ νοσήματα τοῦ ἥπατος εἶνε τετράκις συχνότερα εἰς τοὺς οἰνοπότας ἢ εἰς τοὺς μή· ἐπίσης καὶ τὰ νοσήματα τῶν νεφρῶν εἶνε διπλασίως συχνότερα. Ὁμοίως ἡ πνευμονία, ἡ πλευρῖτις καὶ διάφορα ἄλλα νοσήματα τῶν σπλάγχνων εἶνε πολὺ συχνότερα εἰς τοὺς οἰνοπότας· ἔχουσι μάλιστα παρ' αὐτοῖς ἅπαντα τὰ νοσήματα ταῦτα χαρακτῆρα βαρύτερον καὶ κακοηθέστερον, καὶ πολλάκις θανατηφόρον. Ἐπίσημον δ' αὔξησιν παρετήρησαν εἰς τὰ νευρικὰ καὶ φρενικὰ νοσήματα!

* *

Ἀλλὰ τὸ λυπηρότερον ἔτι εἶνε, ὅτι ἡ ὁλεθρία αὕτη ἐπιρροὴ τοῦ οἰνοπνεύματος δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τοὺς ἐνόχους, εἰς αὐτοὺς μόνον τοὺς καταχραστάς, ἀλλὰ κληρονομικῶς προσβάλλει καὶ ἄτομα ἀτυχῆ, ἐντελῶς ἀθῶα ἐκ τῆς ἁμαρτίας τῶν προγόνων αὐτῶν.

Καὶ πρῶτον, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως αὐτῶν τὰ τέκνα τῶν οἰνοποτῶν πληρόνουσι τὰ σφάλματα τῶν γονέων αὐτῶν. Ἐξ αὐτῆς ἔτι τῆς κοιλίας τῆς μητρὸς αὐτῶν τὰ ἔμβρυα διατρέχουσι τὸν κίνδυνον τοῦ θανάτου, διότι ἀπεδείχθη, ὅτι αἱ ἐκτρώσεις εἶνε πολὺ συχνότεραι εἰς οἰνοπότας γονεῖς. Ἀλλὰ καὶ τὸ παιδίον, ἐλθὸν εἰς τὸν κόσμον ζῶν, ἀπειλεῖται διαρκῶς ὑπὸ προώρου θανάτου, καθ' ὅσον ἡ μέση θνησιμότης τῶν παιδίων ἐξ ἄλλων αἰτίων ὑπερβάλλεται κατὰ πολὺ ἐκ τοῦ αἰτίου τοῦ οἰνοπνεύματος. Ἀλλὰ καὶ τὸν κίνδυνον τοῦτον διαφυγόντα ταῦτα προσβάλλονται, κατὰ τὸ πλεῖστον, καὶ ταλαιπωροῦνται οἰκτρῶς ὑπὸ διαφόρων νευρικῶν καὶ ψυχολογικῶν παθήσεων.

Οὕτως ὁ ὑστερισμὸς καὶ αἱ διάφοροι νευρικαὶ καὶ ὑστεροειδεῖς παθήσεις τῶν κορασίδων, κατὰ τὸ πλεῖστον, ὀφείλονται εἰς τὴν ὑπέρ τὸ μέτρον φιλοποσίαν τῶν γονέων· ἐπίσης ἡ ὑστεροεπιληψία, καὶ πρὸ πάντων ἡ ἐπιληψία, ἥτις εἶνε συχνὴ καὶ συνήθης εἰς τὰ τέκνα τῶν οἰνοποτῶν, πρὸς ἃ συμπαρομαρτοῦσι καὶ διάφορα νοσήματα τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῆς διανοίας, δι' ὧν καθίστανται τὰ τέκνα ταῦτα μωρά, εὐήθη, ἠλίθια, βλάκες κλπ. Οὕτω δὲ κατ' ὀλίγον ἐκπίπτουσιν, ἐκφυλίζονται καὶ καταστρέφονται ὁλόκληροι οἰκογένειαι, ὁλόκληροι φυλαί, ὁλόκληρα ἔθνη!

«Ἐὰν προσθέσωμεν — λέγει ὁ Lunier ὁ ἀσχοληθεὶς ἐπὶ τῆς ἐπιρροῆς τῆς καταχρήσεως τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν — ἐὰν προσθέσωμεν εἰς τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῶν φρενοβλαβῶν ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκ τῶν οἰνοποτῶν γεννωμένων τέκνων πτωχῶν τῷ πνεύματι, ἠλιθίων καὶ μετ' ἄλλων ἐγκεφαλικῶν διαταραχῶν, ῥᾳδίως φθάνομεν εἰς ἀναλογίαν 50 ἐπὶ τοῖς 100, ὧν ἡ πάθησις ὀφείλεται εἰς τὸ οἰνόπνευμα.» Κατὰ τὴν στατιστικὴν λοιπὸν ταύτην τοῦ Lunier τὰ θύματα τοῦ οἰνοπνεύματος ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰ θύματα ὅλων τῶν ἄλλων νοσημάτων τῆς ἀνθρωποτήτος συνηνωμένων!...

Τὰ πορίσματα τῆς στατιστικῆς ταύτης τοῦ Lunier δὲν εἶνε ὑπερβολικά, ὅταν λάβωμεν ἔτι ὑπ' ὄψιν μας, ὅτι ὁλόκληροι φυλαὶ ἀγρίων ἐν τῇ Ἀμερικῇ, πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων ἀνακαλύψεως αὐτῆς ὑπάρχουσαι, σήμερον κατεστράφησαν ἐντελῶς καὶ ἐξηλείφθησαν ἐκ τοῦ προσώπου τῆς γῆς ἀποδεκατισθέντες ὑπὸ τοῦ οἰνοπνεύματος τοῦ εἰσαχθέντος παρ' αὐτοῖς ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων κατακτητῶν!

Ἰω. Φουστανος

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ

Τετάρτη — 10 Ὀκτωβρίου.

Ἂν ἡ Κυριακὴ εἶνε ἡ μεγάλη ἡμέρα διὰ μικροὺς καὶ μεγάλους, ἡμέρα παιγνιδίων καὶ ἀγαλλιάσεων, ἢ ἀναπαύσεων καὶ ὑποδοχῶν, διὰ τὴν Σοφίαν μας καὶ ἐμὲ ὑπάρχει ἐξαίρεσις τοῦ γενικοῦ κανόνος· ἡ ἰδικήμας Κυριακὴ ἔρχεται κάθε Τετάρτην, εἰς τὰς τέσσαρας καὶ μισήν, ὅταν ἡ Σοφία, ἐπιστρέφουσα ἀπὸ τὸ σχολεῖόν της, θὰ ἔμβῃ θὰ πετάξῃ μέσα

εἰς τὸ δωμάτιόν μου, κι' ἐγὼ θὰ τὴν ὑποδεχθῶ καὶ θὰ τὴν καμαρώσω. Ἀλλ' ἂν ἐγὼ ἀντλῶ τὴν ἰδικήν μου εὐχαρίστησιν ἀπὸ ἐκείνην μόνον, ἐὰν προθύμως παραιτῶ τὸ βιβλίον μου, ἔνθα πολλάκις ἐμβριθὴς ἀνάγνωσις μὲ ἀπασχολεῖ, ὅπως ἀναγνώσω προθυμότερον τὸ παιδικὸν ἀριστούργημα τῶν ὀφθαλμῶν της, ἐκείνη, ἡ κακή, δὲν φροντίζει τόσω δι' ἐμὲ ὅσω διὰ τὰ εἰκονογραφημένα περιοδικὰ τοῦ γραφείου μου, εἰς τὰ ὁποῖα χρεωστῶ τὰς τακτικὰς ἐπισκέψεις της· γνωρίζει ὅτι τὰ λαμβάνω ἀπὸ τὸ ταχυδρομεῖον κατὰ Τετάρτην· αὐτὸ εἶνε ἡ μανία καὶ ἡ εὐτυχία της, ὅταν ἀποκαλύπτῃ καὶ περιεργάζεται καὶ θαυμάζῃ καὶ τρώγῃ μὲ τὰ μάτια καὶ φιλῇ τὰς ἐπιβλητικὰς καὶ ὡραίας μορφὰς τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, τῶν ἡγεμόνων, τῶν ἐξόχων καὶ ὡραίων γυναικῶν, καὶ τῆς λοιπῆς ὕλης τῶν περιοδικῶν αὐτῶν. Εἰς αὐτὰ ἡ ἀγάπη της, καὶ εἰς ἐμὲ ἡ εὐγνωμοσύνη της. Καὶ ὅταν κορεσθῇ ἡ ἀκόρεστος, ὁρμᾷ πρὸς τὴν θύραν καὶ ἀφανίζεται, ἀφίνουσα εἰς ἐμὲ τὴν φροντίδα νὰ περισυνάξω καὶ κατατάξω τὰ διασκορπισθέντα καὶ κατατμηθέντα φυλλάδια, ἐπὶ τῶν σελίδων τῶν ὁποίων διακρίνω τὰς ῥυτίδας, ἃς ἐπέφερον οἱ ἀνυπόμονοι δάκτυλοι, μεθ' ὅτης ἴσως στοργῆς ὁ ποιητής, ὅστις, ὡς εἶπεν, ἐπὶ τῶν ἀραβουργημάτων τὰ ὁποῖα ἀσυνειδήτως ἐχάραττε διὰ τῆς μολυβδίδος ἐπὶ τῶν χαρτίων του ἡ μικρά του θυγάτηρ ἔγραφε τοὺς ὡραιοτέρους στίχους του.

Σήμερον ἦλθε νὰ μοῦ κάμῃ τὴν συνειθισμένην της ἐπίσκεψιν· τὰ φύλλα τοῦ ταχυδρομείου ἔμενον ἔτι ἄθικτα ἐπὶ τῆς τραπέζης μου· ἡ Σοφία περιέφερε τὰ βλέμματά της ἀπὸ τούτων εἰς ἐμέ, μὴ τολμῶσα νὰ ἐπιχειρήσῃ τι κατὰ τῶν ταινιῶν, αἵτινες τὰ ἐπροστάτευον· ἀλλ' ἔκυπτεν ἐπάνω των, ὡς διὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν ἀναπνοήν των, καὶ τὰ ἐθώπευε κρυφὰ κρυφά, ἀπαράλλακτα, ὅπως τὴν εἶδα κύπτουσαν πρὸς τὸν διετῆ ἀδελφόν της, ἐσπαργανωμένον καὶ κοιμώμενον ἐντὸς τοῦ λίκνου του. Ἀλλὰ μόλις ἐξέφυγεν ἀπὸ τὰ χείλη μου ἓν «κύτταξέ τα», ἡ μικρὰ τίγρις ὥρμησεν ἐπὶ τῆς λείας της.

Παρῆλθον λεπτά τινα, ἀφ' ἧς ἡ Σοφία περιειργάζετο τὰς εἰκονογραφίας μετ' ἴσης πυρετώδους ταχύτητος ἢ ἀφώνου προσηλώσεως, ὅτε τὴν εἶδα ἔξαφνα νὰ σταματήσῃ, νὰ κρεμάσῃ ἐν ἀμηχανίᾳ τὰς χεῖράς της, νὰ τεντώσῃ τὰ μάτια, νὰ διανοίξῃ τὸ στόμα, ἐπὶ τοῦ προσώπου της νὰ σχηματισθῇ μορφασμὸς ὑπερτάτης ἐκπλήξεως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ περιφρονήσεως ἀμέτοχος, καὶ ν' ἀνακράξῃ τέλος, κωμικῶς παρατείνουσα τὸ φωνῆεν ἑκάστης συλλαβῆς:

— Ἀαααα! ὁ γερο Καζῆς!

Ἡ ἀναφώνησις ἦτο καὶ δι' ἐμὲ ἀπροσδόκητος· ἐγερθεὶς ἐπλησίασα τὴν μικρὰν πρὸ αὐτῆς παρέμενεν ἀνοικτὸν τὸ «The Graphic» τοῦ Λονδίνου ἐπὶ σελίδος, ἥτις οὐδὲν ἄλλο παρίστα ἀλλ' ἢ τὸν μετὰ τόσης ἐκπλήξεως ἀναγγελθέντα. Καὶ εἶχε δίκαιον ἡ μικρὰ νὰ φωνάξῃ· ὕστερον ἀπὸ πρίγγιπας καὶ βασιλίσσας καὶ παλάτια καὶ ἀγάλματα, κόσμους ἀγνώστους καὶ κατοφανεῖς, ἔβλεπεν ἐμπρός της τὸν γέροντα *βαρκάρην*, ὅστις τὸ τελευταῖον καλοκαῖρι καθ' ὅλας σχεδὸν τὰς ἡμέρας τοῦ μηνός, τὸν ὁποῖον ἐπέρασε μὲ τοὺς γονεῖς της εἰς τὸ Μεσολόγγι, τοὺς περιέφερε τὸ δειλινὸν μὲ τὸ μονόξυλόν του εἰς θελκτικὰς ἐκδρομὰς ἀνὰ τὰ τενάγη καὶ τὰς ξηρονήσους τῆς λιμνοθαλάσσης.

Ἐκεῖνος εἶνε. Ὄρθιος ἐντὸς τοῦ πλοιαρίου του, κρατεῖ εἰς τὰς χεῖράς του τὸ μακρὸν καὶ βαρὺ *σταλίκι*, δι' οὗ πρωτοτύπως καὶ δεξιώτατα οἱ ναυτικοὶ τῆς λίμνης τοῦ Μεσολογγίου ὠθοῦσιν ἐν αὐτῇ τὰ πλοῖά των, ἐνδεδυμένος τὴν ἑορτάσιμον στολήν του, τὸ θυσανωτὸν φέσιον, τὸ *γελέκον*, τὴν *ζώνην* καὶ τὸ πολύπτυχον καὶ φουντωτὸν *τουμάνι*. Ἐν τῇ εἰκόνι παρίσταται κάπως ἐξιδανικευμένος ὁ ἀφελὴς ἄξεστος γέρων, ἀνυψῶν τὴν κεφαλὴν ἐν εὐγενεῖ ἀξιοπρεπείᾳ, καὶ ἀφίνων νὰ διαγράφηται μεταξὺ τοῦ δασέος μύστακος καὶ τῶν λευκῶν γενείων του λεπτότατον μειδίαμα, οἱονεὶ εὐαρεσκείας ἐπὶ τῇ ἀνελπίστῳ τιμῇ. Ἀλλὰ τῆς τιμῆς ταύτης δὲν ἀξιοῦται οὐδὲ διὰ τὴν ἐκφραστικὴν φυσιογνωμίαν του, οὐδὲ διὰ τὸ γραφικὸν ἔνδυμά του, οὐδὲ διὰ τὰ ἰδιόρρυθμα τῶν θαλασσινοῦ ἐπαγγέλματός του ὄργανα· ὁ τίτλος τῆς εἰκόνος ἐξηγεῖ τὸν λόγον τῆς ἐν τῷ ἀγγλικῷ περιοδικῷ ἀπαθανατίσεως αὐτοῦ: «Ἰωάννης Καζῆς, ὁ Ἕλλην λεμβοῦχος τοῦ λόρδου Βύρωνος».

Ἡ εἰκὼν αὕτη ἐξέπληττε τὴν Σοφίαν, καὶ ἔπληττε τὰς χορδὰς τῶν σκέψεών μου. Ἡ φήμη εἶνε πρὸς τὸν μέγαν ἄνδρα ὅ,τι ἐνάρετος, ἀλλ' εὔστοργος γυνὴ πρὸς τὸν σύζυγον: τὰ πάντα παραχωρεῖ εἰς αὐτὸν καὶ οὐδὲ βλέμμα εἰς τοὺς ξένους. Ἡ φήμη παρέχει εἰς τὸν Γλάδστωνα τὴν δύναμιν νὰ μεταβάλλῃ τὰ ξύλα τῶν δρυῶν, ἄπνα ἡ πελεκυφόρος χεὶρ του καταρρίπτει, εἰς τίμια λείψανα, εὐλαβῶς περισυλλεγόμενα καὶ τόσον ἀκριβὰ πωλούμενα· ἡ φήμη δίδει τὸ δικαίωμα εἰς τὸν Βύρωνα νὰ μεταδώσῃ, κατὰ χιλιάδας ἀντιτύπων καὶ τὸ ὁμοίωμα ἔτι τοῦ ἤδη πρεσβύτου καὶ παρηλλαγμένου, ἀλλὰ τότε νεανικοῦ λεμβούχου του. Ἀφ' ἑτέρου πόσοι ματαίως καὶ βλακωδῶς ἀγωνίζονται νὰ διασώσωσι τῆς λήθης τὸ ἄσημον ὄνομά των, ἐγγράφοντες αὐτὸ ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας πυραμίδος καὶ χαράσσοντες ἐπὶ τῆς καλλιτεχνικωτέρας Καρυάτιδος τοῦ Ἐρεχθείου! Καὶ ἀπὸ τοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν μου εἰκονιζομένου ἀντιτύπου μετεστράφην εἰς τὸ ἐν Μεσολογγίῳ βιοῦν πρωτότυπον. Τὰ ἔτη παρῆλθον ἀλλεπάλληλα, καὶ αἱ μεταβολαὶ ἐπῆλθον ῥαγδαῖαι, ἀφ' ἧς ταπεινὸς ἐκεῖνος *πριαριτζῆς* περιῆγε τὸν μέγαν ποιητὴν εἰς τοὺς ἐπιμόνους καὶ ἐκκεντρικοὺς περιπάτους του· ἔκτοτε ὁ Βύρων ἀπέθανεν, ἡ ποιητικὴ αὐτοῦ δόξα, ἀνελθοῦσα εἰς τὸ ζενίθ, ὠχριᾷ κατά τι σήμερον ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, ἐν ᾧ ἡ πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνη οὐδέποτε θὰ ὠχριάσῃ ἐν ταῖς καρδίαις μας· ἡ πατρὶς ἠγωνίσθη, ἐμαρτύρησεν, ἠλευθερώθη· τὸ Μεσολόγγι ἐσφαγιάσθη, κατηρειπώθη καὶ ἐδοξάσθη, καὶ ἀναλύπτει σήμερον μὲ ἁμάξας καὶ ἐπιθαλασσίας ὁδούς, τὸ ἄλλοτε πυρίφλεκτον στρατόπεδον τῶν ἀλιέων τοῦ Κότσικα, καὶ τῶν κλεφτῶν τοῦ Μακρῆ, πόλις φραγγοφορεμένων δεκηγόρων καὶ εὐρωπαϊζουσῶν δεσποινίδων· καὶ μόνος ὁ γέρο-Καζῆς χειρίζεται ἀκόμη τὸ σταλίκι μετὰ τῆς αὐτῆς νεανικῆς εὐεξίας, ἐν τῇ αὐτῇ γλώσσῃ καὶ τῇ αὐτῇ περιβολῇ, ἀμέτοχος πάσης περὶ αὐτὸν συντελεσθείσης κοινωνικῆς καὶ ἠθικῆς προόδου ἢ ἀλλοιώσεως, καυχώμενος μόνον ἐπὶ τῷ ὅτι μετέσχε τοῦ ἀγῶνος μὲ τὸ σταλίκι εἰς τὴν μίαν χεῖρα, καὶ τὸ τρομπῶνι εἰς τὴν ἄλλην. Εἰς τὰς καλάς του ὥρας τὸν ἐνθυμεῖται τὸν «Μιλόρδον του», καὶ ἐπαναλαμβάνει εἰς τοὺς ἐπιβάτας τοῦ πλοιαρίου του τὰ γεροντικά του ἀπομνημονεύματα περὶ τοῦ μανιώδους κολυμβήματος τοῦ Βύρωνος ἐντὸς τῆς λίμνης ἐν μέσῳ τοῦ χειμῶνος, περὶ τῆς οὐδέποτε ἀστοχούσης αὐτοῦ βολῆς, ὁσάκις ἐξήρχετο πρὸς θήραν τῶν ἐν τῇ λίμνῃ πτηνῶν, καὶ περὶ τῶν γενναίων αὐτοῦ φιλοδωρημάτων.

Καὶ ὅταν εὑρίσκηται εἰς τὰς ὥρας τῆς ἀθυμίας του, σιγᾷ σιγὴν πείσμονα, ἢ ὑπογογγύζει ἐν πρεσβυτικῷ ἐγωϊσμῷ παραπονούμενος κατὰ τῆς ἀδιαφορίας μεθ' ἧς ἐν τῇ ἡρωϊκῇ πόλει περιστοιχίζουσιν αὐτὸν καὶ τοὺς ὀλίγους, ὀλιγίστους ἐπιζῶντας ἐκ τῶν ἡρώων ἐκείνων.

Καὶ δὲν εἶνε ἴσως τόσῳ ἄδικον τὸ παράπονον τοῦ γέροντος. Δὲν ὑπερβαίνουσι τοὺς δέκα οἱ ὑπολειπόμενοι ἐκ τῶν ἀγωνιστῶν τῆς πολιορκίας, ἐκ τῶν μαρτύρων τῆς ἐξόδου. Μία ἐκ τῶν τελευταίων καὶ ἐπισημοτάτων αὐτῶν ἐμφανίσεων ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Βύρωνος, ὅτε μετὰ τὴν παράταξιν τῆς τελετῆς καὶ τὴν τύρβην τοῦ πλήθους ἐθεάθησαν ὑποστηριζόμενοι, κλονούμενοι, καὶ γονατίζοντες πρὸ τῶν βαθμίδων τοῦ ἀνδριάντος, καταθέτοντες ἐκεῖ οὐχὶ ἄνθη καὶ ῥητορικὰ σχήματα, ἀλλὰ τὰ δάκρυά των καὶ τὴν δόξαν των πρὸς τὸν εὐεργετικὸν «Μιλόρδον», τὸν ὁποῖον ἡ τέχνη ἀνίστα ἐν ὑπερτάτῃ νεότητι ἀπέναντι ἐκείνων, ἐξ ὧν ὁ μὲν εἶχε κατακτήσει τὴν φιλίαν του, ἡ δὲ τὰ βλέμματά του, ὁ μὲν τὸν ὑπηρέτησεν, ἡ δὲ τὸν ἐνοσήλευσεν, ὁ εἰς διέσωζεν ἔτι τὰ δῶρά του ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ὁ ἄλλος τοὺς λόγους του ἐν τῇ μνήμῃ . . . Καὶ τόρα, καθ' ὅσον ἀραιοῦνται, τοσούτῳ, κατ' εὐνόητον λόγον, ἔπρεπε νὰ καθίστανται ἀκριβώτεροι. Ἐδικαιοῦντο νὰ σιτίζωνται εἰς τὸ Πρυτανεῖον· ἀλλ' ἀμφιβάλλω ἂν οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν σιτίζωνται κἂν ἐκ τοῦ δημοσίου, ἔστω καὶ διὰ τῶν πενταδράχμων ἢ ἑπταδράχμων συντάξεων, δι' ὧν ἔχομεν ἐξοφλήσει τὰς ὑποχρεώσεις μας πρὸς τόσους μαχητὰς τῆς ἐπαναστάσεως. Δύνανται μόνον νὰ φέρωσιν ἐπὶ τοῦ στήθους τὸ Ἀριστεῖον τοῦ Ἀγῶνος, ἵνα μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν, κηδευόμενοι, καταταθῶσιν ἄξιοι τιμητικῆς φρουρᾶς . . . ἐξ στρατιωτῶν, κατὰ τὸ κεκανονισμένον. Καὶ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, καὶ ἐν τῷ βαθεῖ καὶ παρημελημένῳ γήρατι, ἀντέχουσιν ἔτι οἱ πλεῖστοι, εὔρωστοι, καρτερικοί, χαλύβδινοι ὀργανισμοί· ὁποῖον μάθημα εἰς τόσους ἐκ τῶν νέων μας. Δὲν εἶνε μόνος ὁ λεμβοῦχος τοῦ Βύρωνος, ὁ ἀποζῶν ἔτι ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός του· ὁ Νέστωρ τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἐξόδου εἶνε ὁ ἑκατοντούτης, γνωστὸς τοῖς πᾶσιν ἐκεῖ ἐργατικώτατος *καραβοκύρης*, ὡς ἀποκαλοῦσι τοὺς διευθυντὰς τῶν ἰχθυοτροφείων. Γνωρίζω ἄλλο σεβαστὸν λείψανον, ἐφ' οὗ δεκάκις ἐνέσκηψεν ἡ ἀποπληξία, χωρὶς νὰ τὸν καταρρίψῃ οὔτε εἰς τὸν τάφον, οὔτε εἰς τὸ στρῶμα· ἐπιμένει ἔτι νὰ ζῇ, νὰ βαδίζῃ, νὰ συζητῇ καὶ νὰ σκέπτηται.

Οἱ δυνάμενοι νὰ μεριμνήσωσιν ἀγνοοῦσιν ἴσως, καὶ οἱ γνωρίζοντες ἀφροντιστοῦσι περὶ τῆς διασώσεως τοῦ ἐνδοξοτέρου μνημείου τῆς νεωτέρας ἡμῶν ἱστορίας· ἡ Κλείσοβα, ἡ περιφανὴς Κλείσοβα κατατρώγεται, κατακλύζεται ὁσημέραι ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἀπό τινος ἡ μικρὰ αὐτῆς ἔκτασις ἤρξατο ἐλαττουμένη ἐπαισθητῶς· μετά τινα χρόνον θὰ ἐξαφανισθῇ ἐντελῶς, βραδύτερον ἔτι θὰ ἀπολεσθῶσιν ἴσως καὶ τὰ ἴχνη της, ἂν σύντονος πρόνοια δὲν σταματήσῃ τὴν φθορὰν διὰ καταλλήλων περιφραγμάτων. Οὕτω βαίνουσι φθειρόμενα πρὸς τὸ μνῆμα καὶ τὰ ζωντανὰ μνημεῖα τῆς ἱστορίας μας. Ἐν τῇ αὐτῇ ἀμελείᾳ συνενοῦνται τὰ ἐν τῇ αὐτῇ δόξῃ ἀδελφωθέντα πρόσωπα καὶ πράγματα.

Καὶ τὰς σκέψεις μου ἐπισφραγίζων, διηυθύνθην πρὸς τὴν εἰσέτι διαποροῦσαν Σοφίαν, καὶ θεὶς τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῆς εἰκόνος τοῦ Ἀγγλικοῦ φύλλου, ἀνέκραξα μετὰ πανηγυρικῆς σοβαρότητος:

— Σοφία, κύτταξέ τον κι' αὐτὸν καλά, σὰν τοὺς ἄλλους· μὴν παραξενεύεσαι· εἶνε κι' αὐτὸς μεγάλος ἄνθρωπος!

Ἀλλ' ἡ μικρά:

— Πῶς μοιάζει, θεέ μου, μ' ἐκεῖνον ποῦ μᾶς πήγαινε 'ς τὸ Μεσολόγγι μὲ τὸ προιάρι! αἴ;

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

Ἐπίγραμμα ἀρχαῖον

Δροσάτο ῥόδο ἀνσοῦστειλα, τοῦ ῥόδου κάνω χάρι.
Ἀπ' τὴ 'δική σου μυρωδιὰ κ' ἐκεῖνο θενὰ πάρῃ.

(Κατὰ μετάφρ. Γ. Δροσίνη).

ΕΓΓΡΑΦΟΝ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΙΟΝΙΚΩΝ ΝΗΣΩΝ

Ὁ ἐν τῷ κατωτέρῳ ἐγγράφῳ ἀναφερόμενος Ὑδραῖος πλοίαρχος Κυριάκος Νικολάου εἶνε ὁ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος γνωστὸς ὑπὸ τὸ οἰκογενειακόν του ὄνομα Σκούρτης, ὅστις τῷ 1825 ἀνεδείχθη ὑπὸ τῆς τότε προσωρινῆς Κυβερνήσεως ἀρχηγὸς τῶν κατὰ ξηρὰν δυνάμεων. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ εὑρίσκεται παρὰ τῇ εὐγενεῖ Κυρίᾳ Σταματίνᾳ Δημητρίου Μπουντούρη, ἐγγονῇ πρὸς πατρὸς τοῦ Κυριάκου Νικολάου Σκούρτη. Μεταφέρομεν ἥδε μόνον τὴν ἐπίσημον ἑλληνικὴν μετάφρασιν.

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΓΕΝΙΚΗ ΤΩΝ ΙΟΝΙΚΩΝ ΝΗΣΩΝ

Ἐπ' ὀνόματι τῆς αὐτοῦ Μ. Αὐτοκρατορικῆς καὶ Βασιλικῆς τοῦ Αὐτοκράτορος τῶν Γαλλων, βασιλέως τῆς Ἰταλίας, Προστάτου τῆς τοῦ Ρήνου συμμαχίας, Μεσίτου τῆς συμμαχίας τῶν Σβικέρων (Médiateur de la Confédération Suisse).

Ἡμεῖς, Γενικὸς Διοικητὴς καὶ Αὐτοκρατορικὸς Κομισάριος εἰς τὰς Ἰονικὰς νήσους.

Ἐπιβεβαιοῦμεν εἰς ὁποιονδήποτε θέλει ἀνήκει, ὅτι ὁ Καπιτάνος Ὑδριώτης Κυριάκος Νικολάου, ἀρχηγὸς τῆς Πολάκας τριῶν Καταρτίων, μὲ ὀθωμανικὴν σημαίαν, ὀνόματι: *ἡ Παναγία τῆς Ὕδρας*: φέρων εἰς Κορυφοὺς ἓν ἀξιόλογον φόρτωμα σιταρίου, εἰς τὴν στιγμὴν ὅπου ὁ Λαὸς τῆς νήσου ταύτης ἤρχιζε νὰ δοκιμάζῃ βιαστικὰς χρείας, ἀπέδωκε, τόσον εἰς τὸν Λαὸν τοῦτον, ὅσον καὶ εἰς τὴν Ἀμινιστρατζιὼν ὅπου εἶναι ἐπιφορτισμένη νὰ ἐπαγρυπνῇ πρὸς διατήρησίν του, τὰς ἐπωφελεστέρας ἐκδουλεύσεις.

Ὅτι ὁ ἐλεύθερος καὶ εἰλικρινὴς τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον αὐτὸς ἐπραγματεύθη τὴν πώλησιν τοῦ ῥηθέντος φορτώματος εἶναι ἀξιέπαινος, καὶ ὅτι αὐτὸς ἀπέκτησεν οὕτω δικαιώματα πρὸς τὴν ἀγάπην τῶν Ἐξουσιῶν, καὶ πρὸς τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν ἐγκατοίκων τῶν Κορυφῶν.

Ὅθεν προσκαλοῦμεν, εἴτε τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἐνόπλων Καραβίων τῆς Α. Μ. Αὐ. καὶ Β. ὁποῦ αὐτὸς ἤθελεν ἀπαντήσῃ εἰς τὸ ταξίδιόν του, εἴτε τοὺς Ὑπάτους (les Consuls), τῆς Γαλλίας εἰς τὰς διαφόρους σκάλλας, ὅπου θέλει ἀράξει, εἴτε τέλος πάντων τὰς διαφόρους Γαλλικὰς Ἀξίας, στρατιωτικάς τε καὶ πολιτικὰς μὲ τὰς ὁποίας θέλει ἴσως αὐτὸς πραγματευθῇ εἰς τὸ ἑξῆς, νὰ ἔχωσι διὰ τὸν ῥηθέντα καπετάνον Κυριάκον Νικολάου τὰς προσοχὰς καὶ τὴν εὔνοιαν, εἰς τὰς ὁποίας ἡ αὐτοῦ ὁδηγία (sa conduite) ἡ ἀξιότιμος καὶ ἡ οὐσιώδης δούλευσις ὁποῦ αὐτὸς ἔκαμε, τῷ δίδουσιν ἕνα τίτλον τόσον μόνιμον, ὅσον καὶ νόμιμον.

Ποιηθὲν καὶ δοθὲν εἰς Κορυφοὺς τὴν 15 Μαΐου 1811.

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΣ ΚΟΜΙΣΑΡΙΟΣ
Μ^ο ΛΕΣΕΨ

Διὰ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Κομισαρίου ὁ Γενικὸς ἐξ ἀπορρήτων τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Κομισαρίου.

ΒΟΤΤΟΥ

Ὁ Γενικὸς διοικητὴς στρατηγὸς τῆς διαιρέσεως (de Division).

ΔΟΝΖΕΛΟΤ

Διὰ τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ.
Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Μείζονος Βαθμοῦ (Etat-Major) τῆς Γενικῆς Διοικήσεως τῶν Ἰονικῶν Νήσων.

ΒΟΔΟΥΗ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Δικηγόρος. — Βεβαιότατα... τὴ δίκη τὴν παίρνω ἐγὼ ἐπάνω μου.

Χωρικός. — Λοιπὸν νομίζεις πῶς θὰ τὴν κερδίσωμε;

Δικηγόρος. — Χωρὶς ἄλλο, 'σὰν ποῦ σὲ βλέπω καὶ μὲ βλέπεις.

Χωρικός. — Ξέρεις... τότες δὲν θὰ τὸν πάω 'ς τὰ δικαστήρια.... Ὅ,τι σοῦ διηγήθηκα ὡς τώρα εἶνε τοῦ ἀντιδίκου μου, καὶ ὄχι δικό μου!

* * *

Α... — Δάνεισέ μου, σὲ παρακαλῶ, πέντε δραχμαίς. Ἐξέχασα τὸ πορτμοννέ μου 'ς τὸ 'σπίτι.

Β'. — Ναί, μὰ συχνὰ συχνὰ ξεχνᾷς τὸ πορτμοννέ σου 'ς τὸ σπίτι.

Α. — Δὲν ἔχει νὰ κάνῃ τίποτε· τὸ πορτοφόλι ἔτσι κι' ἔτσι δὲν ἔχει ποτὲ τίποτα μέσα.

* * *

Ἐν ξενοδοχείῳ.

Εἷς τῶν ἐνοικούντων ξένων καλεῖ τὸν ὑπηρέτην:

— Δόσε, σὲ παρακαλῶ, τὸ παπούτσι μου εἰς τὸν ἀπέναντι ὑποδηματοποιόν. Χθὲς ἐσχίσθηκε ὀλίγον ἀπὸ ἕνα καρφί.

— Εὐθύς, κύριε.

Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ὁ παῖς τοῦ ὑποδηματοποιοῦ λέγει εἰς τὸν θυρωρὸν τοῦ ξενοδοχείου: « Νὰ τὸ παπούτσι... ἐρράφθηκε... κοστίζει 50 λεπτά ».

Ὁ θυρωρὸς πληρώνει, εἶτα δὲ φέρει τὸ ὑπόδημα εἰς τὸν ὑπηρέτην.

— Νὰ τὸ παπούτσι, τὸ ἔφερε τὸ παιδί' τοῦ ἔδωσα ἕνα φράγκο.

Ὁ ὑπηρέτης φέρει τὸ ὑπόδημα εἰς τὸν θαλαμηπόλον:

— Δόσε μου $1^1/_2$ φράγκο γιὰ τ' ἀφεντικό· Τόσο ἐπλήρωσα γιὰ ῥαφτικά.

Θαλαμηπόλος (πρὸς τὸν ξένον). — Ἰδού, κύριε· εἶνε ἐξαίρετος ἐργασία· ἐκόστισαν τὰ ῥαφτικὰ δύο φράγκα.

Ὁ ξένος πληρώνει ἀγογγύστως. Μετ' ὀλίγον δὲ διαβαίνων ἀπὸ τοῦ ὑποδηματοποιείου, ἐρωτᾷ ἐκ περιεργείας τὸν ὑποδηματοποιόν:

— Πόσο στοιχίζουν τὰ ῥαφτικά;

— Τίποτε, κύριε, ἀπαντᾷ ὁ ὑποδηματοποιός, τίποτε· ἦτον μικροδουλειά.

* * *

Λογικὴ ἀγρίων.

— Ἀπάνθρωπε, εἰπέ ποτε πεπολιτισμένος τις εἰς ἄγριον, τρώγεις τὸν πατέρα σου ὅταν γηράσῃ!

— Ἀχάριστε, ἀπήντησεν ὁ ἄγριος, ἀφίνεις τὸν ἰδικόν σου καὶ τὸν τρώγουσιν οἱ σκώληκες!

— Θέλεις νὰ μάθῃς πόσον ἀξίζει ἓν τάλληρον; Ζήτησέ το δανεικόν.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 899.